

RP 76/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av hälsoskyddslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att vissa bestämmelser i hälsoskyddslagen om förebyggande, minskande och avhjälpan av sanitära olägenheter i bostäder och andra vistelseutrymmen ändras.

Det föreslås preciserade kompetenskrav för de så kallade utomstående sakkunniga som för myndighetstillsynen utför mätningar, provtagningar, undersökningar eller utredningar i fråga om de sanitära förhållandena i bostäder och andra vistelseutrymmen. Enligt förslaget ska hälsoskyddsmyndigheten som stöd för det beslutsfattande som gäller tillsynen kunna använda den information som en utomstående sakkunnig har tagit fram om en bostad eller ett annat vistelseutrymme.

I fortsättningen ska endast en person som har genomgått en bestämd utbildning eller som har motsvarande kunskaper kunna arbeta som sakkunnig. Dessutom ska det krävas att en sakkunnig certifieras genom ett nationellt system i stället för godkännande genom det nuvarande separata kommunala förfarandet. De kommunala myndigheterna ska fritas från de uppgifter som gäller bedömning av de sakkunnigas kompetens. De certifierade sakkunniga ska antecknas i ett offentligt da-

tasystem, varav det framgår om kompetensen är giltig. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten eller en annan beställare av en undersökning, såsom en fastighetsägare eller en disponent, ska vid behov kunna försäkra sig om en sakkunnigs kompetens via datasystemet. Om en sakkunnig inte längre uppfyller de kompetenskrav som krävs, ska den sakkunnige kunna avföras från datasystemet.

Genom lagen preciseras dessutom bestämmelserna om fördelningen av ansvaret för att avhjälpa en sanitär olägenhet mellan fastighetsägaren och innehavaren av en bostad eller ett annat vistelseutrymme, de upptagningar som ska fogas till inspektionsrapporten, inspektion av en bostad eller ett annat vistelseutrymme mot någons vilja och de avgifter som den kommunala myndigheten tar ut.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

Uppfyllandet av kompetenskraven för en utomstående sakkunnig förutsätter dock en övergångsperiod på 24 månader efter lagens ikraftträdande för att de sakkunniga ska kunna skaffa sig kompetens.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 INLEDNING.....	3
1.1 Statsrådets principbeslut om åtgärder för minskning av fuktskador i byggnader och de därav orsakade sanitära olägenheterna.....	3
1.2 Åtgärdsprogrammet Fukt- och mögeltalko	3
1.3 Betänkande av riksdagens revisionsutskott.....	3
1.4 Regeringens strukturpolitiska program	4
1.5 Förhållandet mellan hälsoskyddslagen och markanvändnings- och bygglagen.....	4
2 NULÄGE	5
2.1 Lagstiftning och utveckling.....	5
2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU	6
Sverige.....	6
Norge.....	6
Danmark.....	7
Kanada.....	7
2.3 Bedömning av nuläget	8
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	8
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	9
4.1 Ekonomiska konsekvenser.....	9
Konsekvenser för den offentliga ekonomin	9
Konsekvenser för den kommunala ekonomin	9
Konsekvenser för företagens ekonomi	10
4.2 Konsekvenser för myndigheterna	10
4.3 Konsekvenser för miljön och hälsan	11
4.4 Samhälleliga konsekvenser	11
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	12
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	12
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	13
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	18
DETALJMOTIVERING	18
1 LAGFÖRSLAG	18
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	28
3 IKRAFTTRÄDANDE	29
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	30
LAGFÖRSLAG.....	34
Lag om ändring av hälsoskyddslagen.....	34
BILAGA	38
PARALLELLTEXT	38
Lag om ändring av hälsoskyddslagen.....	38

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Dålig kvalitet på inomhusluften är ett av vårt lands största miljöhälsoproblem. Fukt- och mögelskador är en av de viktigaste orsakerna till dålig kvalitet på inomhusluften. Detta orsakar i sin tur betydande hälsoproblem och stora samhällsekonomiska kostnader. I varannan byggnad syns tecken på för mycket fukt. Problemet gäller alla byggnadstyper och en stor del av byggnadsbeståndet. Dagligen utsätts ca 750 000 finländare för betydande fukt- och mögelskador. Kostnaderna för de sjukdomar som orsakats av sanitära olägenheter i byggnader uppgår i sin tur till ca 450 miljoner euro per år.

Tyngdpunkten inom byggande förflyttas inom de närmaste åren allt mer från nybyggnad till ombyggnad, och då behövs ny slags kompetens i synnerhet i fråga om undersökning och åtgärdande av fuktskador och andra problem med inomhusluften.

1.1 Statsrådets principbeslut om åtgärder för minskning av fuktskador i byggnader och de därav orsakade sanitära olägenheterna

Statsrådet fattade den 18 september 2008 ett principbeslut om åtgärder för minskning av fuktskador i byggnader och de därav orsakade sanitära olägenheterna. Enligt principbeslutet ska byggnadsbeståndets hälsosamhet och säkerhet främjas genom att det skapas enhetliga förfaranden för konstaterande av fukt- och mögelskador och brister i den strukturella säkerheten och för bedömning av reparationsbehovet.

1.2 Åtgärdsprogrammet Fukt- och mögeltalko

Vid sin politikmangling den 24 februari 2009 fattade statsrådet beslut om att med stöd av statsrådets principbeslut inleda ett femårigt åtgärdsprogram, Fukt- och mögeltalko. Programmet har genomförts under åren 2010—2014 och en förlängning av det pågår

till utgången av 2015. Målet med programmet är att inleda arbetet för ett friskare byggnadsbestånd i vårt land, mindre sanitära olägenheter orsakade av fukt- och mögelskador, mindre ekonomiska förluster och förebyggande av nya skador. En av de mest betydande delarna av åtgärdsprogrammet var att utveckla kompetensen inom byggande, reparation av fuktskador och bedömning av de sanitära förhållandena i fastigheter. I projektet för utveckling av utbildningen, som är en del av fukt- och mögeltalkoprogrammet och som genomfördes 2010—2012, har målet varit att genom samarbete mellan olika aktörer samordna de utbildnings- och kompetenskrav som rör byggnadshälsa så att det för bedömningen av kompetensen hos bedömare av de sanitära förhållanden i fastigheter, granskare av fuktskador, planerare av reparationer av skadorna och övervakare av reparationerna ska finnas separata men överensstämmande kompetenskrav som det ska föreskrivas om i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) och hälsoskyddslagen (763/1994).

1.3 Betänkande av riksdagens revisionsutskott

Riksdagens revisionsutskott lämnade den 2 maj 2013 ett betänkande om fukt- och mögelproblemen i byggnader. Betänkandet innehöll 14 förslag till åtgärder som regeringen bör vidta. Riksdagen godkände betänkandet och åtgärderna den 22 maj 2013. I betänkandet föreslås att regeringen redan nu ska ta större hänsyn till byggnaders inomhusmiljö i den pågående beredningen av ändringar i markanvändnings- och bygglagen och byggbestämmelsesamlingen. I beredningen bör också ingå tydliga kompetenskrav för byggbranschen, eftersom dessa tillför branschen större kunskap och ökar antalet kvalificerade specialister. Dessutom ska kompetenskraven samstämma med lagstiftningen om hälsoskydd och arbetarskydd. I den lag som ska föreslås definieras de kompetenskrav som nämns i revisionsutskottets betänkande och som är i överensstämmelse med hälsoskyddslagen.

I betänkandet från riksdagens revisionsutskott förs fram att de kommunala hälsoinspektörernas måste få bättre expertis för att kunna handla så professionellt som möjligt vid misstanke om hälsoskador. Utskottet ansåg att det är viktigt att utomstående experter anlitas med eftertanke och att till buds stående resurser beaktas. Experterna kan ha mer fördjupad och erfarenhetsbaserad kunskap om ämnesområdet än de kommunala hälso- och skyddsmyndigheterna, vilket förbättrar kvaliteten på undersökningarna. Riskerna är dock att expertisen på området krymper i kommunerna och att förutsättningarna för att bedöma experternas kompetens och metodernas tillförlitlighet försämras.

Social- och hälsovårdsministeriet har gett anvisningar för bedömningen av de kemiska, fysikaliska och biologiska faktorerna i bostäder och andra vistelseutrymmen. Den gällande anvisningen om boendehälsa gavs 2003 (Social- och hälsovårdsministeriets handböcker 2003:2). Det har också gjorts en separat guide om hur anvisningen ska tillämpas. Anvisningen om boendehälsa och guiden för tillämpning av den har använts som handböcker för hälso- och skyddsmyndigheterna vid utredningen och bedömningen av de sanitära förhållandena i bostäder och andra vistelseutrymmen. Syftet med tillämpningsguiden har varit att förenhetliga praxis för mätningar och annan praxis vid bostadsinspektioner.

I betänkandet från riksdagens revisionsutskott föreslogs det också att regeringen ska vidta åtgärder för att tillvägagångssätten och metoderna för att klarlägga fukt- och mögelskador ska bli tillförlitligare. Fukt- och mögelsanerningar misslyckas ofta. I samband med den pågående översynen av hälso- och skyddslagen och anvisningarna om boendehälsa bör man gå in för att förbättra metoderna för att upptäcka orsakerna till hälsoproblem och tydliggöra användningen av riktvärden. Dessutom bör allmänheten informeras om vad som fortfarande är oklart om fukt- och mögelproblemet trots alla forskningsrön.

Enligt riksdagens revisionsutskott är det viktigt att fundera om vi sammantaget sett har kontroll över frågorna kring inomhusluften i hela processen och om befogenhetsfördelningen är tydlig. Exempelvis de kommu-

nala hälso- och skyddsmyndigheternas befogenheter och expertis räcker inte till för att bedöma människors symtom och övervaka de reparationer som görs för att undanröja hälsoskador.

1.4 Regeringens strukturpolitiska program

I november 2013 offentliggjorde statsminister Katainens regering ett strukturpolitiskt program för verkställigheten av målen i regeringsprogrammet för Katainens regering. Ett centralt syfte med det strukturpolitiska programmet är att minska kommunernas uppgifter och få kommunernas utgifter i balans.

I bilaga 2 till regeringens beslut om genomförandet av det strukturpolitiska programmet står bl.a. att kommunernas tillsynsuppgifter som baserar sig på hälso- och skyddslagen ska utredas heltäckande. Målet är att minska kommunernas uppgifter.

Genom propositionsförslaget befrias de kommunala myndigheterna från uppgiften att bedöma de utomstående sakkunnigas kompetens, vilket gör att de inbesparade personalresurserna kan frigöras för tillsynsarbete. Kommunernas utgifter kan minskas med uppskattningsvis ca 100 000 euro per år.

1.5 Förhållandet mellan hälso- och skyddslagen och markanvändnings- och bygglagen

Det centrala i de föreslagna ändringarna av hälso- och skyddslagen är bedömning av en sanitär olägenhet, identifiering och konstaterande av en skada samt förebyggande av en sanitär olägenhet. Det är fråga om en sanitär olägenhet som har upptäckts medan en byggnad används och om bedömning av den.

På eventuella sanitära olägenheter i befintliga byggnader tillämpas hälso- och skyddslagen. På det reparationsarbete som görs för att avhjälpa en sanitär olägenhet tillämpas markanvändnings- och bygglagen, dvs. exempelvis när ett ombyggnadsprojekt planeras och när tillståndet för det är under behandling hos byggnadstillsynsmyndigheten. Lagstiftningen

om markanvändning och byggande är ett centralt redskap för att utfärda bestämmelser om krav i anslutning till byggande och kompetenskrav för aktörer.

Det vore ändamålsenligt att intensifiera samarbetet mellan byggnadstillsynsmyndigheterna. Vikten av samarbete har betonats också i förarbetet till reformen av byggnadslagstiftningen (RP 101/1998 rd). I detaljmotiveringen till 166 § i den propositionen konstateras följande: "I första hand ankommer tillsynen när det gäller hälsosamhet på den kommunala hälsoskyddsmyndigheten enligt hälsoskyddslagen (763/1994). Samarbetet med byggnadstillsynsmyndigheterna kommer naturligtvis att vara särskilt viktigt också i framtiden."

Om det för en reparationsåtgärd som behöver göras för att avhjälpa en sanitär olägenhet krävs ett bygglov i enlighet med markanvändnings- och bygglagen, bestäms de förfaranden som krävs i ärendet, hur krävande åtgärden är och aktörernas lämplighet enligt lagstiftningen om markanvändning och byggande.

Hälsoskyddsmyndigheten bör i byggnadstekniska frågor vid behov kontakta byggnadstillsynsmyndigheten. Dessutom kan hälsoskyddsmyndigheten vid behov sända inspektionsberättelsen om inspektionen av en bostad till byggnadstillsynsmyndigheten för kännedom och styra den som är ansvarig för att avhjälpa eller begränsa en sanitär olägenhet till samarbete med byggnadstillsynsmyndigheten för att utreda behovet av bygglov. Byggnadstillsynsmyndigheten ska vid behov vidta åtgärder i ärendet i enlighet med vad som föreskrivs i markanvändnings- och bygglagen.

Miljöutskottet konstaterar i sitt betänkande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om markanvändnings- och bygglagen och av 7 kap. 7 § i lagen om bostadsköp (9/2013 rd) att byggnadstillsynsmyndigheten kan kräva att det till ansökan om bygglov även fogas en utredning om byggnadens skick som utarbetats av en kompetent person. Bestämmelsen i 131 § 2 mom. 5 punkten i markanvändnings- och bygglagen innebär att reglerna om kompetens omfattas av kompetensbedömningen enligt hälsoskyddslagen, eftersom den utredning om

byggnadens skick som krävs i bygglovsfasen har gjorts i enlighet med kraven i hälsoskyddslagen, och därmed bygger kompetenskraven på hälsoskyddslagen. Därför ställs det inga särskilda på markanvändnings- och bygglagen baserade behörighetsvillkor för den som utreder byggnadens skick.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och utveckling

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan för att förebygga en sanitär olägenhet orsakad av förhållandena i en bostad eller något annat vistelseutrymme med stöd av 27 § 1 mom. i hälsoskyddslagen förelägga den vars förfarande eller åtgärd orsakar ett sådant missförhållande att vidta åtgärder för att avhjälpa eller begränsa den sanitära olägenheten. En sanitär olägenhet i en bostad kan förutom på byggnaden också bero på felaktig användning av bostaden, och då kan det uppstå oklarheter i fråga om huruvida föreläggandet ska riktas mot fastighetsinnehavaren eller bostadens innehavare. På grund av bestämmelsens relativt vaga formulering har det i det praktiska tillsynsarbetet uppstått oklarheter om vilken aktör som bär ansvaret för uppkomsten av en sanitär olägenhet t.ex. när olägenheten beror på felaktigt byggande.

Utomstående sakkunniga som utför mätningar, provtagningar, undersökningar och utredningar för den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska ha den sakkunskap och kompetens som behövs enligt 49 § i hälsoskyddslagen. En utomstående sakkunnig ska enligt lagen för den kommunala hälsoskyddsmyndigheten påvisa tillförlitligheten hos de undersökningsmetoder som används innan myndigheten kan använda resultaten av undersökningarna som grund för beslutsfattandet. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska fatta ett beslut om tillförlitligheten hos en utomstående sakkunnigs undersökningsmetoder innan myndigheten låter göra inspektioner och undersökningar. Bestämmelsen togs in i hälsoskyddslagen 2001 och syftet med den är att arbetsbördan för den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska bli lättare.

Fram till 2009 hade ca 40 % av kommunerna bedömt de utomstående sakkunnigas kompetens med stöd av bestämmelsen. Kraven för godkännande av en utomstående sakkunnig har varierat från kommun till kommun. I en del kommuner har det krävts att de sakkunniga uppvisar ett skriftligt intyg över sin yrkeskunskap, kompetens och sina undersökningsmetoder samt utdrag ur undersökningsrapporterna för arbetsobjekt. I en del kommuner har det tagits ut en avgift för beslutet om godkännande. En stor del av de utomstående sakkunniga som har godkänts av kommunerna har personcertifierats som experter på byggnadshälsa. För närvarande certifierar Teknologiska forskningscentralen VTT sakkunniga som utreder byggnaders hälsotillstånd. För personcertifieringen tas för närvarande ut en årsavgift på 145 euro (+ moms). Personcertifieringen är frivillig och är i kraft i två år. Efter det ska det ansökas om certifiering på nytt med fem års mellanrum.

I synnerhet tillsynen över och kraven på de sanitära förhållandena i bostäder och andra vistelseutrymmen har ökat sedan millennieskiftet, och den kommunala hälsoskyddsmyndighetens personalresurser, de behövliga undersökningsinstrumenten och det behövliga kompetensen har inte alltid räckt till vid behandlingen av svåra fall. Årligen behandlar hälsoskyddsmyndigheten ca 10 000 ärenden som gäller misstanke om sanitära olägenheter i bostäder och andra vistelseutrymmen.

Hälsoskyddsmyndigheten kan med stöd av 50 § i hälsoskyddslagen ta ut en avgift av fastighetsägaren i enlighet med en av kommunen fastställd taxa för mätningar, provtagningar, undersökningar och utredningar i en bostad eller ett annat vistelseutrymme. En förutsättning för att avgift ska kunna tas ut är att dessa åtgärder hänförs till sanitära olägenheter enligt 26 § i hälsoskyddslagen.

2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU

Sverige

Sverige har nästan motsvarande byggnadsbestånd och klimatförhållanden som Finland. Också lagstiftningen är till stor del likadan.

Det svenska Boverket utförde 2010 en utredning om byggnadsbeståndets skick i Sverige. I Sverige har det i 751 000 byggnader upptäckts sådana mögelskador som kan ha skadliga verkningar för byggnadernas inomhusluft. Det innebär ca 36 % av alla byggnader (skolor och daghem inte medräknade). Mest skador finns i småhus. I var tredje byggnad där en fuktskada har konstaterats har också byggnadens användare rapporterat symptom. Situationen motsvarar till stor del situationen i Finland.

Bestämmelser om hälsoskyddet finns i miljöbalken 1998:808. Den innehåller minimikrav för verkställigheten av hälsoskyddet. Enligt miljöbalken ansvarar kommunerna för hälsoskyddet inom sitt eget område. Enligt miljöbalken kan regeringen meddela allmänna föreskrifter om hälsoskyddet. Den 1 januari 2014 blev Folkhälsomyndigheten central tillsynsmyndighet i stället för Socialstyrelsen. Folkhälsomyndigheten kan komplettera de föreskrifter som regeringen har meddelat genom allmänna anvisningar och föreskrifter. Anvisningarna och föreskrifterna gäller bl.a. användningen av lägenheter för olika ändamål, orenheter i luften, buller och övriga motsvarande olägenheter inne i byggnader. Folkhälsomyndigheten har i fråga om inomhusluften i byggnader gett anvisningar och referensvärden för bedömningen av förhållandena i bostäder och andra vistelseutrymmen. I lagen föreskrivs det inte om några särskilda kompetenskrav för utomstående sakkunniga som anlitas för verkställigheten av hälsoskyddet.

Norge

I Norge finns ingen heltäckande statistik över fukt- och mögelproblemens omfattning, men enligt en grov uppskattning har 50 % av alla hushåll någon typ av fuktproblem som inverkar på inomhusluftens kvalitet. Fuktproblem förekommer i Norge förutom i bostäder också i andra byggnader såsom skolor, daghem, äldreomsorg, sjukhus och affärsbyggnader.

Bestämmelser om fukttekniska frågor finns i byggföreskrifterna (byggeföreskriftene), där det föreskrivs om planering och byggande samt tekniska krav för byggnader. På motsvarande sätt som i Finland gäller byggföreskrifterna endast nybyggnation och således inte hela byggnadsbeståndet. Enligt byggföreskrifterna får vatten och fukt inte ge upphov till fuktskador, mögel- och svamptillväxt eller hygienproblem. I utbildningslagen (Opplæringslova 1998, 2008), folkhälsolagen (Folkehelseloven) och arbetsmiljölagen (Arbeidsmiljøloven) föreskrivs särskilt om inomhusluftens kvalitet.

Enligt arbetsmiljölagstiftningen får det inte förekomma fukt- och mögelskador på arbetsplatser och i affärsbyggnader. Om det på arbetsplatsen råder sådana förhållanden att de kan orsaka skada för arbetsmiljö och hälsa, får myndigheterna meddela behövliga förelägganden om avhjälpande av bristerna.

De kommunala hälsoinspektörerna får i allmänhet inte inspektera privata bostäder, men de kan ingripa i förhållandena i hyresbostäder. Myndigheterna kan också vidta åtgärder om det uppdagas sanitära olägenheter i den offentliga förvaltningens byggnader såsom skolor, daghem, sjukhus eller åldringshem. Myndigheterna anlitar sällan utomstående sakkunniga som hjälp. För utomstående sakkunniga har det inte föreskrivits några särskilda krav, men utgångspunkten är att undersökarna har ingenjörsutbildning.

Danmark

Danmark har ingen heltäckande statistik över antalet fukt- och mögelskador. Undersökningar som gjorts 1999—2000 visar att det finns fuktskador och synligt mögel i 13 % av hyresbostäderna. Det har uppskattats att åtminstone en lika stor andel av ägarbostäderna lider av samma problem.

Danmarks byggbestämmelser revideras senast 2010 (BR10). Enligt dem ska en byggnad byggas så att en god kvalitet på inomhusluften uppnås.

Det finns inga särskilda krav i fråga om mögel, men i de nya byggbestämmelserna föreskrivs det bl.a. om minimivärden för ventilationen.

Kommunerna ansvarar för boendehälsan i Danmark. Kommunen är skyldig att utföra en inspektion, om en medborgare misstänker problem med inomhusluften i en byggnad.

I Danmark finns det inga bestämmelser i lag om användningen av utomstående sakkunniga. Det finns inget certifieringssystem för utomstående sakkunniga. Kommunerna tar dock ofta av hjälp av utomstående sakkunniga som stöd för tillsynen. I Danmark föreskrivs det om innehållet i de undersökningar av en byggnads skick som görs i samband med fastighetsaffärer och om obligatoriska kompetenskrav för den som utför undersökningen.

Kanada

Kanada är en federation bestående av tio provinser och tre territorier. Provinzen Québec är indelad i 17 administrativa områden. Nedan granskas ett av dessa områden, Montreal. Varje område har en egen avdelning för folkhälsa, vars verksamhet baserar sig på provinsens lagstiftning. Varje område kan dock beakta de lokala förhållandena i sin verksamhet.

Montreals folkhälsoavdelning har publicerat en undersökning om luftvägshälsan hos barn i åldern 6—12 år under 2011. Nästan 8 000 svarade på undersökningen. I undersökningen behandlades flera olika miljöfaktorer, inklusive mögel och fukt. Undersökningen gällde bl.a. synligt mögel, lukt av mögel, spår av fuktskador, vatten som strömmat in i byggnaden eller andra vattensskador samt rum eller bostäder i källaren och källare med jordgolv. I 36 % av de hem som svarat på undersökningen fanns det spår av fukt- och mögelskador i enlighet med ovan nämnda kriterier.

De kommunala myndigheterna utför en inspektion i en byggnad, och därefter kan byggnadens ägare anlita utomstående sakkunskap för att utreda och avhjälpa fuktskadorna. Ansvaret för att anlita utomstående sakkunniga ligger inte på de kommunala myndigheterna eller stadens myndigheter utan uttryckligen på byggnadens ägare. Den offentliga bostadsmyndigheten och också skolmyndigheterna (skolnämnderna) i Mont-

real använder sig ofta av utomstående sakkunniga.

Det finns inget certifieringssystem eller några krav för de utomstående sakkunniga. Detta ses som ett problem, eftersom byggnadernas ägare och myndigheterna använder sig av konsulter, vars kompetens kan variera i betydande grad.

Folkhälsoavdelningen har i samarbete med staden Montreal meddelat anvisningar om kompetenskrav för utomstående sakkunniga, men några egentliga författningar har inte utfärdats. Med hjälp av anvisningarna kan de kommunala inspektörerna besluta om en konsults kompetens kan godkännas eller inte.

2.3 Bedömning av nuläget

I det praktiska tillsynsarbetet har det uppstått oklarheter om vilken aktör som bär ansvaret för uppkomsten av en sanitär olägenhet t.ex. när olägenheten beror på felaktigt byggande.

Uppgiften för en kommunal hälsoskyddsmyndighet som tillämpar hälsoskyddslagen är inte att utifrån olika aktörers avtalsförhållanden utreda vem som har försummat sina skyldigheter och utifrån detta meddela ett föreläggande om förvaltningstvång. Vid en tillsynssituation i praktiken betraktas i allmänhet fastighetens ägare som ansvarig för olägenheten, om olägenheten orsakas av en byggnad som också i övrigt är på dennes ansvar och olägenheten inte beror på onormal användning av bostaden. Exempelvis när det gäller avhjälpande av tobaksrök som sprider sig från en bostadslägenhet till en annan riktas föreläggandet till husbolaget på grund av eventuella problem med ventilationen och tätheten i konstruktionerna. Däremot kan t.ex. en olägenhet på grund av ljud av fotsteg vara på bostadsinnehavarens ansvar, om t.ex. bostadens parkettgolv har lagts i strid med reglerna.

Ett föreläggande om avhjälpande av en bullerolägenhet som beror på en restaurang riktas däremot alltid i första hand till restaurangägaren, om det inte undantagsvis är fråga om konstruktionsmässiga fel i ljudisoleringen.

Den regionala hälsoskyddsmyndigheten (dåvarande länsstyrelsen) lät 2005 och 2009

göra utredningar om de kommunala hälsoskyddsmyndigheternas erfarenheter av anlitan- de av utomstående sakkunniga. Enligt utredningarna har kommunerna på grund av bristfälliga resurser eller bristfällig sakkun- skap ofta inte möjligheter att bedöma de ut- omstående sakkunnigas kompetens och un- dersökningsmetodernas tillförlitlighet. Det kommunvisa godkännandeförfarandet har ansetts problematiskt också av den anled- ningen att de konsulter som arbetar i hela landet separat måste ansöka om godkännande för samma verksamhet hos tillsynsenheten i varje kommun. Förfarandet har fördröjt in- ledningen av projekt och i synnerhet i akuta problemsituationer har det kunnat fördröja utredningen och avhjälpandet av en sanitär olägenhet samt eventuellt gjort att symtomen har förvärrats för användarna av utrymmena. Dessutom har bedömningskriterierna varierat.

Den allmänna slutsatsen i utredningarna var att godkännandeförfarandet behöver ändras. Enligt utredningen bör bedömningen av och beslutsfattandet i fråga om de sakkunni- gas kompetens och undersökningsmetoder- nas tillförlitlighet överföras från den kom- munala hälsoskyddsmyndigheten till en an- nan myndighet.

I utredningarna föreslogs som alternativ att de sakkunniga ska godkännas centralt på riksnivå. Då blir de sakkunniga bedömda på samma sätt och likvärdigt och det förekom- mer inte längre några skillnader mellan till- synsenheterna. De sakkunniga kan godkän- nas för hela landet genom en enda ansökan, och då behöver inte längre separata ansök- ningar skickas till varje tillsynsenhet. Till- synsenheterna kan få aktuella uppgifter till sitt förfogande av de sakkunniga som god- känts och använda sig av de sakkunniga på ett smidigare sätt.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

Genom propositionsförslaget strävar man efter att främja anlitan- det av utomstående sakkunniga vid utredning av sanitära olägen- heter i byggnader och andra vistelseutrym- men samt att förbättra kvaliteten på utred- ningarna genom att föreskriva om riksomfat-

tande, enhetliga kompetenskrav för dessa sakkunniga.

I denna proposition föreslås det att vissa bestämmelser i hälsoskyddslagen om förebyggande, minskande och avhjälpande av sanitära olägenheter i bostäder och andra vistelseutrymmen ändras.

Personcertifiering, genom vilken en sakkunnigs kompetens ska bestyrkas, förutsätter att en utbildning som innefattar ett kompetentest och som det föreskrivs om i förordning av social- och hälsovårdsministeriet har genomgått.

Att låta godkänna tidigare motsvarande utbildning kräver i sin tur att ett separat kompetentest genomförs med godkänt resultat eller att tidigare inhämtat kompetens erkänns och godkänns. En utomstående sakkunnig med tillräcklig sakkunskap och kompetens och som innan lagen har trätt i kraft har visat för den kommunala hälsoskyddsmyndigheten att de undersökningsmetoder som hon eller han använder är tillförlitliga, ska enligt förslaget få arbeta som utomstående sakkunnig för hälsoskyddsmyndigheten i 24 månader efter att lagen har trätt i kraft, men innan den övergångstiden har löpt ut ska den sakkunnige bevisa sin kompetens.

Bestämmelsen om ett myndighetsföreläggande för att avhjälpa en sanitär olägenhet i en bostad eller ett annat vistelseutrymme preciseras genom ett tydliggörande av ansvarsfördelningen mellan fastighetsägaren och bostadens eller vistelseutrymmets innehavare i situationer då en sanitär olägenhet ska avhjälpas. Meddelande av ett föreläggande som gäller en bostad eller ett annat vistelseutrymme förutsätter att den kommunala hälsoskyddsmyndigheten har utfört en inspektion av utrymmet i fråga.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

Efter att lagen har trätt i kraft är avsikten att social- och hälsovårdsministeriet ska utfärda en förordning om de sanitära förhållandena i bostäder och andra vistelseutrymmen. Genom förordningen ersätts social- och hälsovårdsministeriets gällande anvisning om boendehälsa (SHM:s handböcker 2003:2) på det sätt som grundlagen kräver.

4 Propositionens konsekvenser

Syftet med förslaget är att förbättra hälsoskyddstillsynen över bostäder och andra vistelseutrymmen. Avsikten är att förbättra nivån på de undersökningar och utredningar som gäller de sanitära förhållandena i bostäder och andra vistelseutrymmen, så att åtgärderna för att förbättra utrymmena kan riktas rätt. På detta sätt kan ingripandet i sanitära olägenheter göras snabbare, allvarliga sanitära olägenheter förhindras och de kostnader som orsakas av sanitära olägenheter också minskas.

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Riksdagens revisionsutskott har i sitt betänkande (ReUB 1/2013 rd — Ö 5/2013 rd) bedömt engångskostnaderna för att åtgärda allvarliga fukt- och mögelskador till mellan 1,2 miljarder och 14,5 miljarder euro. Värdet på det eftersatta underhållet av kommunala byggnader kan beräknas uppgå till totalt nästan fem miljarder euro. Också enskilda fukt- och mögelreparationer har kunnat kosta flera miljoner euro. Merkostnader har uppstått också på grund av att reparationer har misslyckats.

Med propositionsförslaget strävar man efter att förbättra och effektivisera utredningen och avhjälpandet av sanitära olägenheter i byggnader. Kvaliteten på utredningarna av sanitära olägenheter har en betydande inverkan på hur de reparationer som utförs på basis av utredningarna lyckas.

Lagen har dock inga ekonomiska konsekvenser för statsfinanserna.

Konsekvenser för den kommunala ekonomin

I den nya 49 c § i den föreslagna lagen är avsikten att koncentrera förfarandet för bedömning av yrkeskunskapen och kompetensen hos de utomstående sakkunniga som hälsoskyddsmyndigheterna anlitar från kommunerna till en aktör som utses av social- och hälsovårdsministeriet och att samla uppgifterna om certifierade sakkunniga i ett offentligt register. Propositionsförslaget minskar den totala mängd arbete som bedömningen kräver av myndigheterna.

Enligt gällande praxis har de utomstående sakkunniga varit tvungna att lämna in en utredning till hälsoskyddsmyndigheterna i alla de kommuner som undersökningar har utförts för. Enligt den föreslagna 49 § räcker det med en utredning som är giltig i hela landet, och de kommunala myndigheterna kan i tillsynen stödja sig på undersökningar som sakkunniga som finns i registret har utfört utan att något separat godkännandeförfarande behövs. Också fastighetsägare eller disponenter kan utnyttja registret när de på eget initiativ anlitar sakkunniga för att utreda sanitära olägenheter.

Genom lagen fritas de kommunala myndigheterna från uppgiften att bedöma de sakkunnigas kompetens och frigör de resurserna för tillsynsarbete. Personcertifieringen av utomstående sakkunniga är avgiftsbelagd för de personer som ansöker om certifiering, och den har inga betydande konsekvenser för den kommunala ekonomin. Detta skulle ge kommunerna en besparing på ca 100 000 euro om året.

Genom lagen kan man sålunda spara in på kommunernas utgifter för social- och hälsovården. Ju kortare tid en person utsätts för en sanitär olägenhet, desto mindre sjukdomsymtom drabbas personen av. Uppskjutande av reparationer innebär nästan alltid större reparationskostnader i och med att skadorna på konstruktionerna förvärras.

Konsekvenser för företagens ekonomi

En certifiering som bestyrker kompetensen ökar efterfrågan på certifierade sakkunniga vid utredning av sanitära olägenheter i bostäder och andra vistelseutrymmen. För de som använder sig av de certifierade sakkunnigas tjänster blir det inga särskilda ekonomiska konsekvenser jämfört med nuläget, där bedömningen av de utomstående sakkunnigas sakkunskap och kompetens är den kommunala hälsoskyddsmyndighetens uppgift. Arbetet för att bestyrka kompetensen hos utomstående sakkunniga som arbetar inom flera kommuners område minskar, då den sakkunnige inte längre behöver ansöka om separat godkännande från varje kommun.

Genom lagen förenhetligas förfarandet för godkännande av utomstående sakkunniga

och gör att de sakkunnigas ställning blir jämlik i hela landet. Dessutom kan övriga som använder sig av de sakkunnigas tjänster bättre bedöma vem som har tillräcklig kompetens att utföra undersökningar för att utreda sanitära olägenheter, vilket underlättar myndigheternas arbete.

De föreslagna ändringarna minskar indirekt kostnaderna för dem som beställer arbetet, då endast certifierade sakkunniga utreder sanitära olägenheter och inga onödiga eller bristfälliga undersökningar görs. Man kan också undvika kostnaderna för misslyckade reparationer och upprepade reparationer när undersökningarna för att utreda en sanitär olägenhet görs på ett kompetent och sakkunnigt sätt.

Personcertifieringen ger upphov till ett behov av tilläggsutbildning. Den utbildning som krävs kan skaffas genom grundutbildning eller tilläggsutbildning. Tilläggsutbildningen kan skaffas genom en utbildningshelhet på en gång eller genom flera mindre utbildningsdelar. Behovet av tilläggsutbildning gäller ca 200 personer och ordnandet av den utbildning som krävs beräknas kosta sammanlagt ca 1,8 miljoner euro för dem som söker till utbildningen. För företag är det förmånligt att satsa på utbildning, eftersom certifierade arbetstagare bidrar till att förbättra ett företags verksamhetsförutsättningar. De studiehelheter som ingår i de nuvarande utbildningarna kunde också utvecklas för att bli mera inriktade på inhämtande av kompetens. Då kunde den kompetensen som krävs inhämtas redan under grundutbildningen.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Det nuvarande förfarandet, där den kommunala hälsoskyddsmyndigheten bedömer en sakkunnigs yrkeskunskap och kompetens samt tillförlitligheten hos den sakkunniges undersökningsmetoder, har upplevts som arbetskrävande, vilket har gjort att anlita utomstående sakkunniga och bedömningen av deras kompetens inte har blivit så allmänt som lagstiftaren hoppats. En överföring av bedömningsuppgiften från kommunerna till en certifierare på riksnivå frigör inte direkt några betydande personalresurser för

tillsynsarbetet. Propositionsförslaget underlättar dock anlitaandet av utomstående sakkunniga i tillsynsarbetet och ökar därigenom de resurser som de kommunala myndigheterna använder för tillsynen.

4.3 Konsekvenser för miljön och hälsan

I ett betänkande av riksdagens revisionsutskott (ReUB 1/2013 rd — Ö 5/2013 rd) bedöms det att hälsoproblem orsakade av allvarliga fukt- och mögelskador kostar 450 miljoner om året. Kostnader uppstår bl.a. till följd av undersökning och behandling av symtom och sjukdomar, sjukfrånvaro, förlust av arbetsförmåga och försämrad arbetskapacitet och produktivitet. Genom denna lagändring strävar man efter att minska dessa konsekvenser.

Syftet med att ändra 49 § och att foga nya 49 c och 49 d § till lagen är att öka anlitaandet av utomstående sakkunniga vid utredningen av sanitära olägenheter samt att samtidigt få bort inkompetenta aktörer från utredningsarbetet.

Riksdagens revisionsutskott har fäst uppmarksamhet vid att utredningen av sanitära olägenheter inte har varit tillräckligt effektiv. Reparationen av de fukt- och mögelskador som förekommer i byggnadsbeståndet försvåras märkbart av att man inte lyckas lokalisera orsakerna till de sanitära olägenheterna tillräckligt väl. De lokaliseringsmetoder som använts har förknippats med brister och oklarheter till en sådan grad att de väsentligen har gjort det svårare att minska de sanitära olägenheterna och få de fortsatta åtgärderna att lyckas. De metoder som används för att hitta orsakerna till de sanitära olägenheterna i skadade objekt är inte lämpliga för att bedöma sanitära olägenheter, och undersökningsresultaten är opålitliga och flertydiga. Bristerna i undersökningen av riskkonstruktioner (t.ex. att konstruktionerna inte öppnas upp tillräckligt mycket) och felaktiga tolkningar av övriga undersökningsresultat har också lett till felaktiga slutsatser om vilka fortsatta åtgärder som behövs.

Med propositionsförslaget strävar man efter att bemöta revisionsutskottets oro genom att göra utredningen av sanitära olägenheter

mer effektiv och sakkunnig. Detta inverkar positivt på människors hälsa, levnadsförhållanden och trivsel. En koncentration av godkännandet och certifieringen av de sakkunniga till en aktör på riksnivå snabbar på inledningen av ombyggnadsprojekt och främjar indirekt hälsan hos de som använder utrymna. I främsta hand är avsikten att en utomstående sakkunnig ska anlitas för utredning av de sanitära förhållandena i byggnader. En utomstående sakkunnig kan anlitas också för bedömning av de åtgärder som har planerats för att avhjälpa den sanitära olägenheten.

4.4 Samhälleliga konsekvenser

I nuläget har de sakkunnigas ojämna kompetens och oenhetliga undersökningsmetoder vid utredning och avhjälpan av sanitära olägenheter, då en sanitär olägenhet i ett objekt har undersökts av flera sakkunniga med olika metoder. Också de sakkunnigas kompetens har varierat. Slutsatserna om de sanitära olägenheterna har varierat beroende på vem som anlitas som sakkunnig och vilken undersökningsmetod som använts. Detta har fördröjt utredningen av de sanitära olägenheterna och har orsakat ovisshet, motsägelser, brist på förtroende mellan parterna och har t.o.m. bidragit till att förvärra situationen för dem som har lidit av de sanitära olägenheterna.

Certifiering av utomstående sakkunniga och ett riksomfattande register minskar arbetsmöjligheterna för aktörer vars yrkeskunskap och kompetens inte uppfyller de förutsättningar som faktiskt krävs för att bedöma de sanitära förhållandena. En av de viktigast målen med propositionsförslaget är att minska anlitaandet av inkompetenta konsulter vid utredning av sanitära olägenheter. Flera hundra icke-certifierade aktörer utan relevant utbildning är verksamma inom branschen. Med propositionsförslaget strävar man också efter att sporra obehöriga att söka sig till den tilläggsutbildning de behöver.

En koncentration av certifieringen av utomstående sakkunniga till en riksomfattande aktör i stället för det lokala, kommunvisa godkännandet bidrar också till att snabba på inledningen av projekt. Ett separat kom-

munalt godkännandeförfarande har kunnat fördröja inledningen av projekt och göra att den sanitära olägenheten blivit onödigt utdragen för användarna av utrymmena vid akuta problemsituationer.

De som lider av en sanitär olägenhet i en bostad kan hamna i långvariga konfliktsituationer, som kan pågå i flera år, när de försöker få bostadsaktiebolaget eller byggnadens ägare att vidta åtgärder för att avhjälpa olägenheten. Ju mer tid som går, desto sannolikare är det att de sanitära olägenheter som byggnadernas användare upplever förvärras. Med propositionsförslaget strävar man efter att förplikta dem som är ansvariga för reparationen att snabbare vidta åtgärder för att utreda, avhjälpa eller begränsa olägenheten. Genom lagen effektivteras därmed utredningen av sanitära olägenheter och förbättras de olika parternas rättsskydd.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Lagen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet. Propositionsförslaget har sänts på remiss till miljöministeriet, arbets- och näringsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, finansministeriet, justitieministeriet, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Institutet för hälsa och välfärd, arbetshälsoinstitutet, Strålsäkerhetscentralen, Teknologiska forskningscentralen VTT, Utbildningsstyrelsen, dataombudsmannens byrå, regionförvaltningsverken, miljöcentralen vid Helsingfors stad, miljö- och hälsoskyddet vid Tavastehus stad, miljöväsendet i Imatraregionen, miljö- och hälsoskyddet i Jyväskylä, samarbetsområdet för miljö- och hälsoskydd vid Kalajoki stad, miljö- och hälsoskyddet/livsmedelstillsynen vid Kittilä kommun, miljö- och hälsoskyddet vid Kouvola stad, miljö- och hälsoskyddet vid Kuopio stad, hälsoskyddet vid Lahtis stad, miljöväsendet/miljö- och hälsoskyddet i Uleåborgsregionen, Uleåborgsregionens livsmedels- och miljölaboratorium, hälsotillsynsenheten vid Björneborg stad, miljö- och hälsoskyddet vid Rovaniemi stad, miljö- och

hälsoskyddet vid Tammerfors stad, miljö- och hälsoskyddet vid Åbo stad, miljöavdelningen vid Vasa stad, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf, Akava rf, Finlands näringsliv rf, Suomen LVI-liitto SuLVI ry, Finlands Byggnadsingenjörförbund RIL rf, Byggmästarna och -ingenjörerna YH RKL rf, Rakennusinsinööri ja -arkkitehdit RIA ry, Byggnadsindustrin RT rf, Finlands Fastighetsförbund rf, Finlands Kommunförbund rf, Ympäristö- ja terveystieteiden tekniset ry, Veterinärhygienikernas förening rf, Hengitysliitto ry, Asumisterveysliitto AsTe ry, Sisäilmäyhdistys ry, VTT Expert Services Oy, Byggnads-, VVS- och fastighetsbranschens personkompetenser FISE Ab, Osakeyhtiö Insinööri Studio, Halton Oy, Vahanen Oy, Suomen Sisäilmäkeskus Oy, Sisäilmatalo Kärki Oy, ISS Proko Oy, Raksysteems Anticimex Insinööritoimisto Oy, Finnmap Consulting Oy/ Suomen Sisäilmäntö Mittauspalvelu SSM, Akukon Oy, Insinööritoimisto Heikki Helimäki Oy, Insinööritoimisto Kari Pesonen Oy, Metropolilab Oy, Ramboll Analytics, Östra Finlands universitet/Koulutus- ja kehittämispalvelu Aducate, Rakennusteollisuuden koulutuskeskus RA-TEKO, Fastighetsbranschens Utbildningsinstitut Ab, Helmi Kokotti (Projektledare, Fukt- och mögeltalko, projekthelheten för utbildning och kompetens), Juhani Pirinen (programchef/direktör, Fukt- och mögeltalko, miljöministeriet) och Erkki Kuusisto (universitetsforskare, Östra Finlands universitet).

Separata utlåtanden har getts av RAKLI ry, Homepakolaiset ry, Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry och LVI-talotekniikkateollisuus ry. Finsk Energiindustri rf, Finska vindkraftföreningen rf och Teknologiiindustrin rf har lämnat ett separat, gemensamt utlåtande.

Ett utkast till social- och hälsovårdsministeriets förordning om de sanitära förhållandena i bostäder och andra vistelseutrymmen samt en motiveringspromemoria till förordningsförslaget har funnits som bilaga till lagförslaget. En del av remissinstanserna gav utlåtande endast om förordningsförslaget.

Sammanlagt gavs 56 utlåtanden.

Propositionsförslaget behandlades den 12 november 2013 i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning (Kutha-

nek). Under remissbehandlingen föreslog flera organisationer att lagförslaget också borde gälla sakkunniga som anlitas för verksamhetslokaler och arbetsplatser. Därför har förslaget behandlats i social- och hälsovårdsministeriets delegation för beredning av arbetarskyddsbestämmelser den 3 december 2013 och i delegationen för företagshälsovård den 11 december 2013. I denna fråga kom man inte fram till någon lösning som alla tre parter skulle ha varit eniga om. I lagförslaget ingår därför inget förslag till motsvarande ändringar i lagstiftningen om arbetarskyddet och företagshälsovården. Om lagarna inte överensstämmer med varandra är risken att den kommunala hälsoskyddsmyndigheten inte godkänner de sakkunniga som anlitas för verksamhetslokaler eller arbetsplatser och de mätningar, provtagningar, undersökningar eller utredningar som dessa har utfört. I så fall är det möjligt att ovannämnda åtgärder som hör samman med myndighetstillsynen måste göras om.

Under trepartsbehandlingen föreslogs också att inrättningar såsom Institutet för hälsa och välfärd och Arbetshälsoinstitutet ska certifieras som utomstående sakkunniga genom lagen. Utgångspunkten i propositionsförslaget bestyrkandet av den personliga kompetensen. Endast det att en person är anställd vid en inrättning gör inte honom eller henne kompetent som utomstående sakkunnig. Dessutom vore det problematiskt att göra en uttömmande förteckning över inrättningar. För närvarande finns det också andra motsvarande aktörer än inrättningar inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde som undersöker och utreder sanitära olägenheter i byggnader som orsakats av fukt- och mögelskador.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Miljöministeriet konstaterar att det i propositionsförslaget måste göras en klar skillnad mellan tillämpningen av hälsoskyddslagen och tillämpningen av markanvändnings- och bygglagen. Finansministeriet anser att det är bra att de kommunala myndigheterna befrias från bedömningsuppgifterna och att motsva-

rande resurs frigörs för tillsynsarbete. Ett förenhetligande av kompetenskraven för de utomstående sakkunniga medför ett behov av tilläggsutbildning för de sakkunniga inom branschen. Kostnaderna för utbildningen kan indirekt inverka på det pris som kommunerna får betala för sakkunnigtjänsterna.

Justitieministeriet konstaterar i sitt utlåtande att en utomstående sakkunnigs ställning och befogenheter bör tydliggöras, dvs. det bör tydliggöras om en utomstående sakkunnig har självständiga befogenheter eller om den sakkunnige agerar osjälvständigt som teknisk assistent till myndigheten. En utomstående sakkunnig kan inte ges befogenheter att självständigt utföra inspektion i utrymmen som omfattas av hemfriden. Ett omnämmande som gäller detta ska ingå i 46 § i hälsoskyddslagen. Dessutom måste paragrafen också i övrigt göras överensstämmande med de krav som ställs på bestämmelser som avser inkräktande på hemfriddskyddet. I propositionsförslaget bör det tydliggöras vilken karaktär registret över sakkunniga har och vilken juridisk betydelse certifieringen av en utomstående sakkunnig och införandet av den sakkunnige i registret har. Om personcertifieraren är någon annan än en myndighet, måste bestämmelser om sökande av ändring i certifierarens beslut fogas till lagen. Frågan om huruvida den utbildning med tillhörande kompetenstest som krävs för certifieringen hör till den allmänna lagstiftningen om undervisning och utbildning kan ha betydelse vid bedömningen av om det går att söka ändring i en ursprunglig registeranteckning. Att avföra en sakkunnig ur registret ska dock vara en myndighets uppgift, och den kan inte delegeras till tredje part.

Undervisnings- och kulturministeriet anser att det är viktigt att kostnaderna för utbildningen av de sakkunniga täcks genom utbildningsavgifter. Ministeriet har inga medel att anvisa för denna verksamhet. Ministeriet konstaterar att de behövliga kunskaperna i fortsättningen skulle kunna inhämtas redan under grundutbildningen. Vid ministeriet pågår en beredning av en riksomfattande plan för utveckling av utbildningen i byggnads-hälsa. I den tas det ställning till innehållet i både grund- och tilläggsutbildningen. Utbildningsstyrelsen konstaterar att den beaktar

kraven på byggnadshälsa i yrkesinriktade examina på andra stadiet, såsom yrkesexamen i husbyggnad. Utbildningsstyrelsen har dock inga befogenheter att bestämma innehållet i högskoleexamen.

Institutet för hälsa och välfärd anser att de faktorer som inverkar på hur allvarlig den sanitära olägenheten är, dvs. storleken på risken, behovet av omedelbara åtgärder och storleken på de hälsokonsekvenser den orsakar, ska skrivas in i motiveringen till lagen. Om kompetenskraven och förfarandena för certifiering av de utomstående sakkunniga faktiskt hänvisar främst till utredning och mätning av fukt- och mögelskador, och inte t.ex. till utförande av buller-, temperatur- eller partikelmätningar, bör detta komma fram i lagen. Av 50 § 1 mom. i lagen framgår det inte tydligt, på vems ansvar kostnaderna för undersökningen av olägenheten är, om kommunen utnyttjar sin rätt att ta ut en avgift. Ersättningen av kostnaderna kan ge upphov till en konflikt, när det inte kan konstateras någon olägenhet med hjälp av de undersökningar, iakttagelser och mätningar som gjorts.

Arbetshälsoinstitutet konstaterar i sitt utlåtande att en del av de andra vistelseutrymmen som avses i 27 §, såsom skolor, daghem, hälsovårdsbyggnader och garnisonsbyggnader också är arbetsplatser, och på deras förhållanden tillämpas vid sidan om hälsoskyddslagen också arbetarskyddslagen och där är regionförvaltningsverkets myndigheter inom ansvarsområdet för arbetarskydd tillsynsmyndighet vid sidan om hälsoskyddsmyndigheterna. Arbetshälsoinstitutet understryker också till denna del vikten av samarbete mellan hälsoskyddsmyndigheterna och arbetarskyddsmyndigheterna i tillsynen över de sanitära förhållandena i andra vistelseutrymmen. Kompetenskraven för utomstående sakkunniga bör anpassas så att de är lämpliga för tillämpningsområdet för hälsoskyddslagen och arbetarskyddslagen.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland föreslår i sitt utlåtande att begreppet sanitär olägenhet i anknytning till en byggnads grundläggande system ska preciseras i motiveringen och att det ska förklaras vad som avses med grundläggande system. Begreppet allvarlig sanitär olägenhet bör också preciseras

i propositionsförslaget. Regionförvaltningsverket i Södra Finland ser det som ändamålsenligt att öka den kommunala myndighetens skyldighet att aktivt kontrollera information, även om ägarens ansvar annars betonas i propositionsförslaget. Miljö- och hälsoskyddets nuvarande praxis för tillsynsprogram och den mekanism som skapats genom utvärdering av genomförandet av tillsynsprogrammet och som styr kommunerna att utöva planmässig tillsyn i stället för oplanerad tillsyn (akuta fall) bidrar till att försvaga verkställigheten av tillsynen över boendehälsan. Eftersom inspektioner i de största städerna ofta görs först 4–6 månader efter att ett ärende har blivit anhängigt, bör det bestämmas en tid inom vilken en inspektion måste utföras. Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland föreslår att begreppet sedvanligt bruk av en bostad eller ett utrymme bör preciseras genom propositionsförslaget med hjälp av konkreta exempel. Regionförvaltningsverket i Östra Finland föreslår att omständigheter som har samband med att det blir aktuellt att avföra en utomstående sakkunnig från datasystemet ska preciseras i propositionen. Dessutom bör definitionerna av tillförlitliga undersökningsmetoder och en utomstående sakkunnigs kompetens förtydligas i förslaget. Regionförvaltningsverket i Norra Finland föreslår i sitt utlåtande att begreppet vistelseutrymme, som nämns i 27 §, preciseras i motiveringen. Arbetsutrymmen, såsom bilverkstäder och kemptvättar, har hittills inte hört till hälsoskyddsmyndighetens tillsynsobjekt. I sådana utrymmen är det inte meningen att kunderna ska vistas någon längre tid.

Helsingfors stad föreslår i sitt utlåtande att det ska utredas om "annat vistelseutrymme" kan innefatta små arbetsutrymmen som inte hör till arbetarskyddslagens tillämpningsområde. Även om det inte är på hälsoskyddsmyndighetens ansvar att utreda de ansvar som beror på de olika aktörernas avtalsförhållanden, bör det dock när det gäller nya preciseringar övervägas ett omnämnande om ansvarsfördelningen i lagen om bostadsköp (843/1994). Kravet på upprätthållande av den utomstående sakkunniges yrkeskunskap som krävs för det förnyande av certifieringen som avses i 49 d § i lagen bör preciseras i propo-

sitionen. Motiveringen till uttaget av avgifter bör också preciseras så att det i regel är ägaren, och inte en enskild delägare eller hyresgäst, som har ansvaret för att betala avgiften. Av innehavaren av en lägenhet kan det dock tas ut en avgift i vissa fall. Exempelvis av en verksamhetsutövare som är restauranginnehavare ska det enligt förslaget tas ut kostnaderna för de bullermätningar som har gjorts för att utreda den bullerolägenhet som kommer från lokalen. Att ta ut en avgift bör vara möjligt också utan något beslut om förvaltnings tvång, eftersom de flesta fall i praktiken sköts så att säga genom en myndighetsuppsmaning utan något överklagbart beslut. Vanda stads miljöcentral föreslår att ansvarsfördelningen för avhjälpande av en olägenhet bör förtydligas genom en tydligare definition av kriterierna för sedvanligt bruk. Husbolagen kommer antagligen i större grad att begära undersökningar medan de boende förmodligen tar kontakt i mindre grad på grund av rädsla för ålägganden från myndigheterna. I 50 § bör det preciseras att en undersökning och en utredning också kan vara "endast" en mätning eller provtagning eller en sinnesiakttagelse.

Jyväskylä stad (miljö- och hälsoskyddet) ställer frågan om en hälsoinspektör alltid måste besöka platsen för att fastställa hurdan situationen är, om t.ex. husbolaget och den boende i samförstånd beställer en utredning av den sanitära olägenheten. Till detaljmotiveringen bör fogas att 27 § inte är avsedd att tillämpas på miljöolägenheter, såsom trafikbuller eller luftföroreningar. Till motiveringen bör det också fogas en förteckning över exempel på grundläggande system som utrymmenas ägare har ansvar för. Till den inspektionsberättelse som avses i 45 §, som gäller inspektionsrätt, ska endast fogas ett omnämnande om de upptagningar som det hänvisas till i inspektionsberättelsen. I upptagningarna ska också beaktas sekretessbelagda dokument, t.ex. i fall som gäller bristfällig hygien. I motiveringen bör också de utomstående sakkunnigas befogenheter förtydligas, dvs. huruvida en utomstående sakkunnig faktiskt får göra en bedömning av en sanitär olägenhet.

Imatraregionens miljöväsen anser att endast upptagningar som på ett väsentligt sätt

inverkar på ärendet ska ingå i inspektionsberättelsen. Den avgift som tas ut för en inspektion bör kunna jämkas.

Kalajoki stad (omsorgsnämnden) konstaterar att det till propositionsförslaget bör fogas ett förfarandesätt genom vilket man kan konstatera att en utomstående sakkunnig inte längre uppfyller kompetenskraven eller upprepade gånger försummar sina skyldigheter. Också frågan när en inspektion är avgiftsbelagd verksamhet bör förtydligas i propositionsförslaget. Att gränsvärdena flyttas till förordningsnivå underlättar beslutsfattandet i kommunerna.

Rovakaari miljö- och hälsoskydd (Rovaniemi stads miljönämnd) föreslår att det till 27 § ska fogas de symtom som de som bor eller använder utrymmena upplever när de vistas i dem. Eftersom man genom mätningar och kartläggningar inte nödvändigtvis lyckas påvisa precis alla skador i konstruktionerna, bör de symtom som de som vistas i utrymmena uppvisar beaktas som en del av grunderna för meddelande av förelägganden. Det föreslås att det till lagen fogas en punkt enligt vilken hälsoskyddsmyndigheten kan ålägga den ansvarige att låta undersöka en bostads eller ett annat vistelseutrymmes riskkonstruktioner, om en sanitär olägenhet eller orsak till den inte på ett tillförlitligt sätt har kunnat påvisas eller uteslutas vid andra byggnadstekniska undersökningar.

Finlands Kommunförbund rf anser att det i motiveringen bör tilläggas att hälsoskyddsmyndigheterna inte har någon skyldighet att utreda vem som är ansvarig t.ex. för ett fel som upptäcks under garantitiden för byggnaden. Begreppet sedvanligt bruk av en bostad eller ett utrymme bör preciseras med hjälp av konkreta exempel i propositionsförslaget. Kommunförbundet anser inte att det är ändamålsenligt att foga alla upptagningar till inspektionsberättelsen, utan endast de upptagningar som är väsentliga för att få till stånd en lösning i ärendet. Kommunförbundet ser inte heller den föreslagna ändringen av 47 § som ändamålsenlig. Den ändringen innebär att den kommunala tillsynsmyndighetens skyldighet att sända uppgifter utvidgas, så att uppgifterna inte bara ska sändas till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården som nu, utan också direkt

till regionförvaltningsverket. Kommunförbundet anser att det inte är ändamålsenligt att belasta kommunerna med en sådan ytterligare skyldighet. I propositionsförslaget bör det preciseras vem som ansvarar för valet av utomstående sakkunnig för att utreda en sanitär olägenhet. I första hand bör det vara myndigheten som ansvarar för valet av sakkunnig, i andra hand fastighetsägaren eller disponenten. Kommunen bör också kunna ta ut en avgift för s.k. avgifter som hör till efterkontrollen, vilket motsvarar nuvarande praxis.

Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf och Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf anser att motsvarande bestämmelser om utomstående sakkunniga också bör ingå i lagstiftningen om arbetarskyddet och företagshälsovården. Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf föreslår att möjligheten till ersättning för experter på inomhusluft ska utredas samtidigt (jfr arbetshygieniker). Akava anser att det är viktigt att propositionsförslagens förhållande till lagstiftningen om arbetarskyddet och företagshälsovården granskas särskilt. Med tanke på en arbetstagares arbetarskydd är det viktigt att inspektioner som gäller de sanitära förhållandena på arbetsplatser garanterar en jämlik behandling av arbetstagarna oberoende av om inspektionen utförs av hälsoskyddsmyndigheten, arbetarskyddsmyndigheten eller en sakkunnig, inklusive företagshälsovården, som anlitas av arbetsgivaren. Undervisningssektorns Fackorganisation rf föreslår att läroanstalter också ska ingå i definitionen av vistelseutrymmen i 27 § utöver skolor och daghem. Det föreslås att det till 45 § fogas uppgifter om de grupper som använder hälsovårdens utrymmen. Uppgifter om hurudana symptom eller sjukdomar användarna av andra vistelseutrymmen har haft, är väsentlig vid bedömningen av sanitära olägenheter i utrymmena. Vid ifyllandet av sjukdomsuppgifter ska det hänvisas till användningen av sekretessbelagda individuppgifter. Advokatförbundet ser det som en brist att propositionsförslaget inte gäller verksamhetslokaler.

Finlands Fastighetsförbund rf föreslår att myndigheten åläggs att begära ett utlåtande från en utomstående sakkunnig, om de på förhand beräknade reparationskostnaderna är betydande, dvs. minst 1 000 euro. En utom-

stående sakkunnig bör alltid anlitas i sådana fall då den kommunala hälsoskyddsmyndighetens egen kompetens inte räcker till. Bestämmelsen om ansvarsfördelningen bör tydliggöras i förhållande till lagen om bostadsaktiebolag. I vissa fall är en byggnadskonstruktioner och isoleringar inte på ägarens ansvar, utan t.ex. ändringsarbeten som gjorts i efterhand är på aktieägarens ansvar. Betydelsen av sinnesiakttagelser av sanitära olägenheter bör preciseras i motiveringen så att sådana endast i undantagsfall kan vara en tillräcklig grund för att meddela föreläggande.

RAKLI ry anser att det är bra att fördelningen av ansvaret för att avhjälpa en sanitär olägenhet mellan fastighetsägaren, innehavaren och användaren preciseras i den föreslagna 27 §. RAKLI ry betonar dock att ägaren inte alltid ansvarar för avlägsnandet av en olägenhet från konstruktionerna, isoleringarna eller de grundläggande system som är på ägarens ansvar. Det är möjligt att ägaren har befriats från ansvaret t.ex. genom en bolagsordning eller ett hyreskontrakt. RAKLI ry understryker också att ålägganden som gäller sanitära olägenheter inte bör grunda sig endast på sinnesiakttagelser. Rakennusteollisuuden koulutuskeskus RATEKO anser att propositionsförslaget inte får innehålla sådant som strider mot byggbestämmelsesamlingen. RATEKO föreslår att VTT Services Oy, som redan nu administrerar bestyrkandet av viss personlig kompetens, ska vara utomstående certifierare. RATEKO föreslår att det ska vara möjligt att ersätta utbildningens innehållskrav med erfarenhet som fås i arbetslivet. En yrkeshögskolestuderande kunde visa sin kompetens genom ett lärdomsprov.

Byggnads-, VVS- och fastighetsbranschens personkompetenser FISE Ab anser att en privat aktör – i praktiken VTT eller FISE – kan sköta ett sådant system, vilket båda redan i nuläget har visat. Kraven på en utomstående sakkunnig är också hårda, och därför föreslår FISE Ab att det också ska finnas en klass av utomstående sakkunniga som omfattas av lägre krav. De undersökningar och utredningar av byggnaders skick som har gjorts bör arkiveras i ett riksomfattande arkiv. Om det till markanvändnings- och bygglagen inte fogas bestämmelser om utförande av undersökningar av byggnaders skick och kompe-

tensen hos dem som utför dessa som är väsentligt mer bindande än de nuvarande, bör ett nytt system för undersökning av byggnaders skick byggas upp med hälsoskyddslagen som grund.

Tjänsten för rådgivning om inomhusluft och reparationer vid Asumisterveysliitto ry betonar i sitt utlåtande att enbart avhjälpande av en sanitär olägenhet är en onödig åtgärd, om inte de faktorer som har orsakat olägenheten avlägsnas. Om en olägenhet har upptäckts, bör den kommunala hälsoskyddsmyndighetens befogenhet att meddela förelägganden för avhjälpande eller begränsning av olägenheten förstärkas med bestämningen "omedelbart". Tjänsten för rådgivning om inomhusluft och reparationer som tillhandahålls av Hengitysliitto ry och Allergia- ja Astmaliitto — Allergi- och Astmaförbundet ry understryker i sitt utlåtande vikten av att det ordnas utbildning för de utomstående sakkunniga, så att det finns tillräckligt med sakkunniga när lagen träder i kraft. Risken är att de certifierade sakkunniga koncentrerar sig på problem i större fastigheter och att de som bor i småhus blir utan hjälp.

Rådgivningstjänsten konstaterar dessutom att det ofta är besvärligt att utreda orsaken till tobaksrök som kommer in i någons lägenhet i ett bostadsaktiebolag, eftersom hälsoinspektörerna inte kan inspektera de utrymmen som röken misstänks komma ifrån, om de som bor där motsätter sig en inspektion.

Veterinärhygienikernas förening rf konstaterar att den föreslagna ansvarsfördelningen för att avhjälpa en olägenhet följer nuvarande praxis. Skillnaden mellan sedvanligt och osedvanligt bruk av ett bostadsutrymme bör preciseras i motiveringen till förslaget. Hälsoskyddsmyndigheten bör ges möjlighet att ta ut en avgift enligt de kostnader som uppkommit för en sådan mätning, provtagning, undersökning eller utredning som är tillräcklig för att utöva tillsyn över att ett föreläggande om reparation av en fukt- och mikrob-skada följs. Ympäristö- ja terveysterveysalan tekniset ry föreslår i sitt utlåtande att exempel på grundläggande system som är på byggnadsägarens ansvar ska nämnas i motiveringen. Dessutom bör trafikbuller och förorenad utomhusluft i motiveringen sägas höra till sådana faktorer som inte ger myndigheten rätt

att meddela förelägganden för avhjälpande eller begränsning av en olägenhet.

Doft- och Kemikalieöverkänsliga i Finland rf föreslår att kommunerna ska ordna evakueringsutrymmen för sådana som lider av sanitära olägenheter. I lagen bör också anges en tid, t.ex. 3 månader, inom vilken utredningen av en sanitär olägenhet ska inledas. För underlåtelse ska ges sanktioner. En person som har insjuknat i utrymmena ska också ha rätt att få resultaten från undersökning av inomhusluften för att foga dem till sina egna hälsouppgifter. Homepakolaiset ry anser att också verksamhetslokaler ska höra till lagens tillämpningsområde. Dessutom bör begreppet allvarlig sanitär olägenhet preciseras. Hälsoskyddsmyndigheten bör dessutom ge tillräckligt med tid för utredning av orsakerna till problemet, låta undersöka hur ändamålsenliga utredningsarbetet och reparationsplanen är och därefter föra över tillsynen över fortsatta åtgärder på byggnadsmyndigheten.

Akukon Oy föreslår att det för mätningar och utredningar av buller utarbetas egna kriterier och en eventuell personcertifiering, som kan utföras som en helhet separat från övriga delområden som gäller inomhusluften. Certifieringen föreslås vara obligatorisk för alla sakkunniga som arbetar med ärenden som gäller buller inomhus. Akukon Oy konstaterar i sitt utlåtande att miljöministeriet och Finlands miljöcentral våren 2013 tillsatte en arbetsgrupp vars mål är att förverkliga en personcertifiering som är avsedd för bullermätare och som också kunde vara en förutsättning för mätning av buller i bostäder. Sisäilmatalo Kärki Oy understöder förslaget att förfarandet för godkännande av utomstående sakkunniga koncentreras till en aktör på riksnivå. En sakkunnigs grundutbildning bör vara en utbildning med inriktning på byggnadsteknik som är minst på ingenjörnivå eller någon annan utbildning eller erfarenhet som garanterar motsvarande kompetens. Det bör också övervägas om den övergångsperiod som föreslås i lagen är tillräcklig. De kompetensbevis som krävs, den tid som går åt till dem och längden på övergångsperioden bör bestämmas så att kostnaderna för dessa blir skäligen också för små aktörer.

Helmi Kokotti, som leder projekthelheten för utbildning och kompetens, konstaterar i

sitt utlåtande att kompetenskraven för utomstående sakkunniga skapar ett betydande behov av tilläggsutbildning och utbildning som leder till examen. Kokotti föreslår att det allmänna ska anvisa öronmärkta resurser till relevanta utbildningsanordnare. Erkki Kuusisto föreslår att ansvarsfördelningen mellan ägare och boende, som det föreskrivs om i 27 §, ska förtydligas med hjälp av exempel. Kuusisto pekar också på fördelningen av befogenheter mellan hälsoskyddsmyndigheten och miljöskyddsmyndigheten i sådana fall där den verksamhet som orsakar den sanitära olägenheten är tillstånds- och anmälningspliktig enligt miljöskyddslagen.

De anmärkningar som framförts i utlåtandena har i möjligaste mån beaktats vid den fortsatta beredningen.

6 Samband med andra propositioner

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till miljöskyddslag och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den (RP 214/2013 rd) föreslås det, liksom med denna regeringsproposition, att 50 § 4 mom. i miljöskyddslagen där det föreskrivs om avgifter, ska ändras. Riksdagen ombeds att beakta denna omständighet vid utskottsbehandlingen av lagförslaget.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

27 §. Sanitär olägenhet i bostad och annat vistelseutrymme. Det föreslås att 27 § 1 mom. i lagen preciseras så att den som orsakar en sanitär olägenhet ska vara skyldig att utan dröjsmål utreda och begränsa eller avhjälpa den sanitära olägenheten och de faktorer som föranlett den, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag, t.ex. i lagen om hyra av bostadslägenhet (481/1995) eller lagen om bostadsaktiebolag. Om olägenheten orsakas av konstruktionerna eller isoleringarna i den byggnad där bostadslägenheten eller vistelseutrymmet finns eller av grundläggande system som byggnadens ägare har ansvaret för, ska byggnadens ägare ansvara för avhjälpan av olägenheten. Med grundläggande system avses bl.a. ventilations-, värme-, avlopps- och vattenlednings-system. Innehavaren av bostaden eller vistelseutrymmet är enligt förslaget skyldig att avhjälpa eller begränsa den sanitära olägenheten endast om olägenheten orsakas av sådan användning av lägenheten som inte är sedvanligt bruk. Med sedvanligt bruk avses normal användning av en lägenhet med hänsyn till andra och också installation och användning av en bostads normala utrustnings-

nivå i enlighet med bestämmelser som gäller den.

Byggnadens ägare svarar inte i alla situationer för underhållet av byggnadens delar eller nämnda grundläggande system. Det är möjligt att ägaren har befriats från ansvaret t.ex. genom en bolagsordning eller ett hyreskontrakt. Det kan också hända att olägenheten orsakas av ändringar i bostaden som en hyresgäst eller aktieägare gjort i efterhand.

Utgångspunkten är att den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska kunna förelägga den vars förfarande eller åtgärd orsakar det missförhållande som medför sanitär olägenhet att utan dröjsmål vidta behövliga åtgärder för att utreda, avhjälpa eller begränsa den sanitära olägenheten eller de faktorer som föranlett den. Exempelvis en granne, en som bor i närheten eller innehavaren av fastigheten, byggnaden eller lägenheten kan åläggas att avhjälpa en sanitär olägenhet i en bostad eller ett annat vistelseutrymme, beroende på vem som är ansvarig för det missförhållande som orsakat den sanitära olägenheten. Hälsoskyddsmyndigheten ska höra de berörda parterna innan ett föreläggande meddelas. Ätminstone den som orsakat olägenheten, den som lider av den och bostadens och/eller byggnadens ägare eller innehavare ska anses

höra till de berörda parterna. Det är inte meningen att bestämmelsen ska tillämpas på fall där det inte går att påvisa att någon specifik har orsakat den sanitära olägenheten, t.ex. när det gäller trafikbuller eller förorenad utomhusluft. I dessa fall ska hälsoskyddsmyndigheten dock för den behöriga myndigheten, såsom miljöskydds- eller byggnadstillsynsmyndigheterna, kunna lägga fram ett förslag till åtgärder genom vilka risken för sanitär olägenhet i bostäder och vistelseutrymmen ska kunna minskas. I synnerhet när fördelningen av behörighet mellan myndigheterna är oklar är samarbetet mellan myndigheterna nödvändigt.

Momentet motsvarar gällande praxis i fråga om ansvarsfördelningen mellan den som orsakat olägenheten och innehavaren eller ägaren av bostaden eller vistelseutrymmet. Med momentet avses dock inte att hälsoskyddsmyndigheten t.ex. under garantitiden för en byggnad ska utreda vem som är ansvarig för exempelvis ett bygg fel, utan i sådana fall riktas föreläggandet till byggnadens ägare eller innehavare, som i sin tur kan vända sig till byggnadsentreprenören eller byggherren. Om det t.ex. genom bolagsordningen för ett bostadsaktiebolag har avvikits från ansvarsfördelningen enligt lagen om bostadsaktiebolag och ansvaret för en konstaterad sanitär olägenhet inte tydligt har specificerats, följer myndigheten den ansvarsfördelning som anges i lagen om bostadsaktiebolag vid meddelandet av föreläggandet. Bostadsaktiebolaget och aktieägaren kan på basis av myndighetsföreläggandet sinsemellan komma överens om fortsatta åtgärder i anknytning till ansvarsfördelningen. Nuvarande praxis kan göras ännu effektivare genom att utveckla samarbetet mellan hälsoskyddsmyndigheten och byggnadstillsynsmyndigheten.

Hälsoskyddsmyndigheten ska i byggnadstekniska frågor vid behov ta kontakt med byggnadstillsynen. Dessutom kan myndigheten vid behov styra den som ansvarar för att avhjälpa eller begränsa en sanitär olägenhet att samarbeta med byggnadstillsynsmyndigheten bl.a. för eventuell ansökan om bygglov. Byggnadstillsynsmyndigheten ska vidta de åtgärder som behövs i ärendet i enlighet med vad som föreskrivs i markanvändnings- och bygglagen (132/1999).

Enligt 27 § 2 mom. i den gällande lagen kan användningen av en bostad eller ett annat vistelseutrymme begränsas genom föreläggande endast om det inte är möjligt att avhjälpa olägenheten eller om fastighetens ägare inte har vidtagit ändamålsenliga åtgärder för att avhjälpa olägenheten. Det föreslås att 27 § 2 mom. preciseras så att användningen av en bostad eller ett vistelseutrymme kan begränsas också i sådana fall då den sanitära olägenheten är uppenbar. Myndigheten har då konstaterat förhållanden som uppenbart orsakar sanitär olägenhet och som utsätter dem som vistas i byggnaden så att de kan få symtom eller bli sjuka. Förbudet och begränsningarna ska vara tillräckligt effektiva och proportionerliga för att olägenheten ska kunna avhjälpas. En viss återhållsamhet bör iaktas vid användningen av förbud och begränsningar. De ska användas särskilt vid situationer där ett ingripande i en sanitär olägenhet kräver att myndigheten vidtar omedelbara åtgärder. Om hälsoskyddsmyndighetens förbud eller begränsning att använda en bostad eller ett annat vistelseutrymme för sitt ändamål inte följs, kan den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot förbudet eller begränsningen enligt 54 § 2 mom. 2 punkten i hälsoskyddslagen dömas till böter för förseelse som innefattar framkallande av hälsofara, om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag.

På det sätt som krävs i grundlagen överförs 16 § från den gällande hälsoskyddsförordningen till det föreslagna 27 § 2 mom. Enligt 16 § i hälsoskyddsförordningen kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten för att förhindra sanitär olägenhet temporärt begränsa antalet invånare i en bostad eller antalet personer i ett annat vistelseutrymme. Hälsoskyddsmyndigheten kan med stöd av 51 § meddela behövliga föreskrifter, om förutsättningarna för tillämpning av 27 § inte uppfylls.

Det föreslås också att 27 § 2 mom. preciseras så att begreppen "utrymme" och "vistelseutrymme" blir "annat vistelseutrymme". Med ett annat vistelseutrymme avses främst lokaler som avses i 13 § 1 mom. 2 eller 5 punkten, såsom olika samlingslokaler, in-kvarteringslokaler, lokaler som är avsedda för allmänheten och biografier samt dessutom

skolor, daghem, kaserner vid garnisoner, bostadsutrymmen i fängelser och andra motsvarande utrymmen.

Det föreslås att ett nytt 3 mom. fogas till 27 §. Enligt momentet ska de förelägganden som avses i denna paragraf basera sig på en inspektion utförd av myndigheten och på tillräckliga och tillförlitliga mätningar, prover, undersökningar, utredningar eller observationer. Eftersom i synnerhet förelägganden som gäller bostäder har betydande inverkan på enskilda personers levnadsförhållanden och ekonomiska situation, understryks genom bestämmelsen hälsoskyddsmyndighetens ansvar för att ärendet utreds ordentligt. Exempelvis en mätning som i sig är tillförlitlig och som har utförts av en i 49 § avsedd utomstående sakkunnig, är inte tillräcklig för meddelande av föreläggande, utan hälsoskyddsmyndigheten ska utöver detta själv inspektera bostaden eller vistelseutrymmet och grunda sitt beslut på egna direkta iakttagelser och tillgängliga mätresultat. I praktiken utförs bostadsinspektionen på ett etablerat sätt av en tjänsteinnehavare, som genom kommunens instruktion eller genom beslut av ett organ med många medlemmar har delegerats att utföra inspektionen. Den tjänsteinnehavare som utför inspektionen bedömer behovet av fortsatta undersökningar. De fortsatta undersökningarna kan göras antingen av en tjänsteinnehavare eller en utomstående sakkunnig. De undersökningar som behövs ska specificeras så att åtgärderna är proportionerliga och tillräckligt effektiva för utredning av olägenheten. Enligt momentet kan hälsoskyddsmyndigheten för att utreda den sanitära olägenheten meddela ett föreläggande om att konstruktionens skick ska undersökas. I praktiken riktas förelägganden av denna typ nästan alltid mot fastighetens ägare eller innehavare. Om förelägandet dock riktas mot någon annan än fastighetens ägare eller innehavare ska undersökningen av konstruktionens skick göras i samarbete med fastighetens ägare eller innehavare.

Cirka en tredjedel av de fuktskador som orsakar sanitära olägenheter finns inne i konstruktionerna som så kallade latent skador. Utredning av latent skador kräver en öppning av konstruktionerna, dvs. åtgärder för undersökning av konstruktionernas skick.

Med hjälp av sinnesiakttagelser och utredningar där inga ytor söndras går det inte i samtliga fall att dra tillförlitliga slutsatser om en sanitär olägenhet. I konstruktionerna kan det finnas allvarliga fukt- och mögelskador som orsakar sanitär olägenhet, även om det inte syns några tecken på sanitär olägenhet på ytorna inne i byggnaden och halterna av mikrober i inomhusluften är små. En sänkning av tröskeln för undersökning av riskfyllda konstruktioner skick effektiviserar utredningen av sanitära olägenheter, förkortar tiden som någon utsätts för sanitära olägenheter och ökar sannolikheten för att de åtgärder som vidtas för att avhjälpa de sanitära olägenheterna ska lyckas, då den faktor som orsakar den sanitära olägenheten utreds noggrant.

45 §. Inspektionsrätt. Det föreslås att paragrafens 1 mom. förblir oförändrad i övrigt förutom att myndighetens rätt att låta utföra inspektioner stryks. Enligt förslaget ska myndigheten själv utföra inspektionerna, men kan som teknisk hjälp anlita en utomstående sakkunnig som avses i 49 §.

Till 2 mom. 3 punkten fogas en rätt för den som utför en inspektion eller undersökning att för att utföra sin uppgift ta behövliga fotografier och andra eventuella upptagningar. Andra upptagningar är t.ex. en videoinspelning från en inspektion eller ett ljudband från en bullermätning.

Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. med en förtydligande hänvisning till förvaltningslagens (434/2003) 39 §, som gäller inspektionsförfarandet och avfattande och delgivning av en inspektionsberättelse. Eftersom det vid inspektioner i enlighet med hälsoskyddslagen ofta görs mätningar och tas fotografier eller görs andra upptagningar såsom ljudupptagningar, föreslås det i bestämmelsen att resultat av mätningar och undersökningar som inverkar väsentligt på ärendet samt fotografier eller övriga upptagningar ska fogas till inspektionsberättelsen. Enligt bestämmelsen ska kopior av resultat av mätningar och undersökningar, fotografier eller andra upptagningar eller behövliga och tillräckliga rapporter om dessa delges på motsvarande sätt som inspektionsberättelsen. I fråga om ljud- och videoinspelningar lämnas inte originalinspelningarna ut, utan en ut-

skrift av dem eller en annan redogörelse, såsom ett intyg på att de finns, är tillräcklig. Vid behov har den berörda möjlighet att separat be om en kopia av originalinspelningen. På upptagningar tillämpas 24 och 32 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). En upptagning, såsom ett fotografi, kan också höra till ett personregister och då ska också personuppgiftslagen (523/1999) iakttas på upptagningen.

46 §. Bostadsinspektion. Det föreslås att paragrafen ändras så att den svarar mot grundlagens krav på lagstiftning som inkräktar på hemfridsskyddet. Själva innehållet i 1 mom. ändras inte. Endast ordalydelsen preciseras för att motsvara nuvarande krav. I stället för termen privat bostad föreslås termen "utrymmen som används för boende av permanent natur". En inspektion eller en därtill hörande åtgärd får utföras i utrymmen som används för boende av permanent natur av annan anledning än på initiativ av utrymmets innehavare eller ägare, om den är nödvändig för att utreda om innehavaren, någon annan som vistas i utrymmet eller en granne orsakar sanitär olägenhet.

Näringsverksamhet som sker i utrymmen som används för boende av permanent natur är småskalig och riskerna med den är ur hälsoskyddssynpunkt i regel små. Ett exempel på detta är frisörers och kosmetologers verksamhet, där hälsoskyddsmyndigheterna främst inspekterar hygienförhållandena. Det går inta att utöva planmässig tillsyn i utrymmen som används för boende av permanent natur, eftersom riskerna med verksamheten är små och inspektionsverksamhet för att förebygga sanitära olägenheter därmed inte är nödvändig för att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna. Inspektioner i utrymmen som omfattas av hemfriden kan göras utifrån tips som hälsoskyddsmyndigheten fått av personer som hört av sig till myndigheten. Som ett utrymme som omfattas av hemfriden betraktas inte ett sådant utrymme som har en separat ingång och där utrymmena har avgränsats från det område som omfattas av hemfriden.

Det nuvarande 1 mom. delas upp i två moment. Enligt 2 mom. en inspektion av ett utrymme som används för boende av permanent natur får utföras mot den boendes vilja

endast om en myndighet har grundad anledning att misstänka en allvarlig sanitär olägenhet som kräver omedelbara åtgärder. Exempelvis i en situation där lukt som tränger ut från en bostad eller någon annan påvisbar faktor ger orsak att misstänka att den boende, någon annan som vistas i utrymmet eller en granne är utsatt för en allvarlig sanitär olägenhet som kräver omedelbara åtgärder får en inspektion mot någons vilja utföras med stöd av 46 §. I ett sådant fall kräver inspektionen eller den därtill hörande åtgärden ett skriftligt förordnande från den kommunala hälsoskyddsmyndigheten.

Begreppet allvarlig sanitär olägenhet definieras inte i den gällande hälsoskyddslagen. Vid bedömningen av om det i en bostad eller ett annat vistelseutrymme finns en i hälsoskyddslagen avsedd sanitär olägenhet är den kommunala hälsoskyddsmyndighetens uppgift att i första hand bedöma miljöförhållandena, t.ex. agenser och huruvida de finns i inomhusluften.

På bedömningen av om en sanitär olägenhet är allvarlig inverkar hur allvarlig exponeringssituationen är och hur allvarliga de hälsomässiga effekterna av den är. Risken för att en agens leder till död eller bestående sjukdom räcker dock inte ensamt till för att göra den sanitära olägenheten allvarlig, eftersom många agenser, såsom tobaksrök eller radon ökar sannolikheten för bestående sjukdom redan vid små halter och exponeringar. Om halterna dock är tillräckligt stora, kan man se det som en allvarlig sanitär olägenhet. Vid bedömningen av de omedelbara åtgärder som den allvarliga sanitära olägenheten kräver ska dessutom beaktas hur omedelbara de hälsomässiga effekterna är. Många agenser leder till bestående sjukdom först efter flera års exponering, t.ex. i fråga om radon eller tobaksrökning som orsakar lungcancer. Andra agenser däremot kräver omedelbara åtgärder för att exponeringen ska kunna minskas, t.ex. hög oshalt som ger upphov till livsfara.

En i 3 mom. avsedd inspektion eller annan tillsynsåtgärd får utföras för att utreda ett förfarande som är straffbart enligt den föreslagna lagen. Det är fråga om en utredning av en gärning som uppfyller brottsrequisitet för hälsobrott, som är straffbart enligt 44 kap. 1 § i strafflagen och en förseelse som innefat-

tar framkallande av hälsofara, som är straffbar enligt 54 § i hälsoskyddslagen.

I den föreslagna 45 § föreskrivs det att inspektion får utföras endast av en myndighet. En utomstående sakkunnig får dock anlitas som hjälp vid utredning av en teknisk omständighet också i utrymmen som omfattas av hemfriden.

49 §. Anlitande av utomstående sakkunniga vid hälsoskyddstillsynen. Paragrafens rubrik ändras för att den ska motsvara den föreslagna paragrafens innehåll. De föreslagna 1 och 2 mom. gäller andra än tjänsteinnehavare inom hälsoskyddet. Det föreslås att 1 mom. ändras, så att det innehåller allmänna bestämmelser om en utomstående sakkunnigs kompetens och om utförandet av mätningar, undersökningar och utredningar och att prov tas. Tillsynsmyndigheten ska ha fullt ansvar i sammanhanget, även om myndigheten anlitar sakkunniga. Den sakkunnige agerar därmed inte självständigt utan bistår tillsynsmyndigheten genom att utföra assisterande uppgifter som anknyter till utredningen av en sanitär olägenhet. En utomstående sakkunnig kan anlitas för att utföra mätningar, ta prov, en bedömning eller undersökning av hela byggnadens skick som görs för att utreda en sanitär olägenhet eller för att leda mer omfattande och svårare undersökningar som anknyter till utredning av sanitära olägenheter i byggnader. En utomstående sakkunnig kan dessutom anlitas som hjälp för bedömning av hur omfattande reparation den sanitära olägenheten kräver och huruvida de planerade åtgärderna är tillräckliga.

I samband med att lagen ändras ska social- och hälsovårdsministeriet utfärda en förordning om boendehälsa. I denna förordning ska det föreskrivas om de faktorer som anknyter till boendehälsan och åtgärdsgränserna för dem med stöd av 32 § i hälsoskyddslagen.

Mätningar, provtagningar, undersökningar eller utredningar kan gälla bl.a. fysikaliska faktorer såsom temperatur, luftens strömningshastighet och ventilationens funktion; kemiska faktorer såsom formaldehyd, asbest, flyktiga organiska föreningar (VOC) såsom naftalen samt tobaksrök och biologiska faktorer såsom mikrober (mögel, jätten och bakterier). Förteckningen är inte uttömmande. I förordningen ska det också föreskrivas om mätning av buller i en bostad eller ett vistelseutrymme. Kompetens- och certifieringskraven för bullermätare är för närvarande under beredning under miljöministeriets förvaltningsområde.

Myndigheten ska dock i första hand ha möjlighet att göra en utredning. Om myndigheten inte gör utredningen, ska den kunna ålägga fastighetens ägare eller innehavare att låta en utomstående sakkunnig göra utredningen. Den utomstående sakkunnige anlitas i regel av den som har ansvaret för att olägenheten utreds, avhjälpes eller begränsas. I allmänhet är det fastighetens ägare eller ett bolags styrelse som representerar ett bostadsaktiebolag eller den som ansvarar för disponentskapet som anlitar den utomstående sakkunnige. Också hälsoskyddsmyndigheten kan i andra hand beställa den behövliga utredningen av en utomstående sakkunnig. För de kostnader som anlitaendet av en utomstående sakkunnig medfört ansvarar i allmänhet den som är ansvarig för olägenheten, så dessa ska ha möjlighet att välja en i 49 c § avsedd certifierad sakkunnig utifrån offertbegäran och de offerter som inkommit som svar på dessa. Offerternas innehåll bestäms utifrån de skyldigheter som myndigheten bestämt. Det är bra om myndigheten, beställaren och den utomstående sakkunnige diskuterar de utredningar som behövs innan utredningarna inleds.

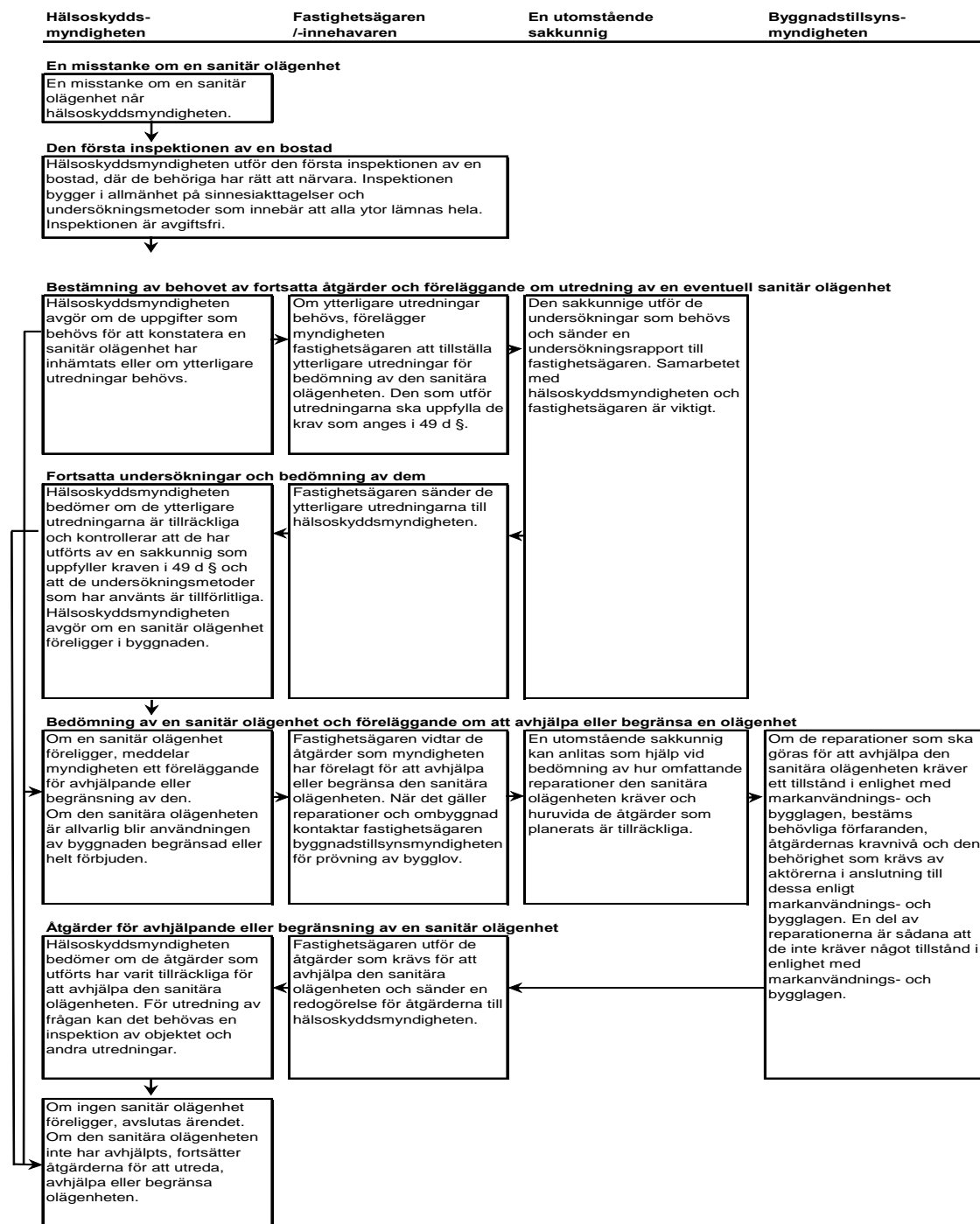

Diagram 1. Modellexempel över anlitan av en utkomstående sakkunnig som hjälp för hälsoskyddsmyndigheten vid utredning av sanitära olägenheter i en byggnad

I det föreslagna 2 mom. föreslås det att det föreskrivs om anlita av sådana utomstående sakkunniga, för vilka kravet på kompetens inte ingår i de kunskapsmål som anges i 1 mom. Sådana sakkunniga är t.ex. bullermätare, värmefotografer eller filmare av ventilationskanaler. Om det för myndighetstillsynen krävs en utomstående sakkunnig för att utföra sådana mätningar, provtagningar, undersökningar och utredningar som det kompetens som avses i 49 d § 1 mom. inte passar för eller är ändamålsenligt, ska för uppgiften anlitas en person som i övrigt är kompetent.

I den gällande lagen bemyndigas social- och hälsovårdsministeriet att genom förordning utfärda närmare bestämmelser om den behörighet som krävs av de utomstående sakkunniga som för myndighetstillsynen utför undersökningar och utredningar. Bemyndigandet att utfärda förordning preciseras i den föreslagna 49 d § 1 mom., så att närmare bestämmelser, som uttryckligen ska gälla innehållet i och omfattningen av den utbildning som en sakkunnig ska genomgå för att bestryka sin kompetens, ska utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

För utredning av en sanitär olägenhet ska byggnaden alltid undersökas så heltäckande som möjligt, vilket innebär att alla faktorer som kan ge upphov till en sanitär olägenhet bedöms vid inspektionen. Vid inspektionen ska det bedömas hur byggnadens konstruktioner, ytmaterial, husteknik, lösöre och användning inverkar på de sanitära förhållandena i bostaden eller vistelseutrymmet. Åtgärderna ska dock vara proportionerliga i förhållande till syftet. I vissa fall kan myndigheten eller en i 1 mom. avsedd sakkunnig vid undersökningen behöva assistans av en sakkunnig med kompetens som avviker från den som avses i 49 d § 1 mom. på grund av det specialkompetens som krävs för uppgiften. När det är fråga om objekt som är mindre krävande och där det finns ett enkelt och tydligt avgränsat problem ska myndigheten vid sina undersökningar som hjälp kunna anlita en sakkunnig vars kompetens avviker från den som avses i 49 d § 1 mom. Också i sådana fall ska det användas en så kompetent sakkunnig som möjligt, i första hand en sakkunnig som ingår i ett eventuellt kompetens-

register över kompetens i fråga (t.ex. termografi, fuktmetning, kartläggning av asbest och skadliga ämnen, undersökningar av skicket på konstruktioner och husteknik) och som har ett annat eller en smalare kompetens som avses i 1 mom. VTT Services Oy och Byggnads-, VVS- och fastighetsbranschens personkompetenser FISE Ab har sådana register över sakkunniga. I framtiden är avsikten att bullermätarna ska antecknas i ett register över sakkunniga som förvaltas av Finlands miljöcentral. Exempelvis om det för ytterligare utredningar av en fukt- eller mögelskada i en byggnad inte går att anlita en sakkunnig som avses i 49 d § 1 mom. utan att utredningen av den sanitära olägenheten fördröjs oskäligt mycket, kan man vid undersökningen av byggnaden undantagsvis anlita en person med smalare kompetens än en sakkunnig inom byggnadshälsa, t.ex. en som är sakkunnig inom undersökning av inomhusluft och en konditionsgranskare med kunskap om fuktskador, om dessa tillsammans uppfyller de kompetenskrav som krävs av en utomstående sakkunnig. De sakkunniga i fråga ska ha ett tätt samarbete vid undersökningen av byggnaden och skrivandet av undersökningsrapporten. Vid enkla och klart avgränsade utredningar ska man undantagsvis kunna anlita enbart en sakkunnig inom undersökning av inomhusluft eller en konditionsgranskare med kunskap om fuktskador, om myndigheten anser att det är ändamålsenligt. När det är fråga om krävande objekt ska dock en sakkunnig som avses i 49 d § 1 mom. anlitas. Det är värt att notera att en utredning av byggnadstekniska faktorer förutsätter att den sakkunnige har utbildning inom byggnadsbranschen.

Om myndigheten eller en i 1 mom. avsedd utomstående sakkunnig som hjälp för ovan nämnda syfte anlitar en person som inte uppfyller de kompetenskrav som anges i 49 d §, ansvarar myndigheten eller den utomstående sakkunnige för att utredningarna eller undersökningarna har gjorts på ett sakkunnigt och kompetent sätt innan de används för bedömningen av den sanitära olägenheten.

Enligt 3 mom. i den föreslagna paragrafen ska bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas när han eller hon utför undersökningar och utredningar enligt denna

lag. Dessutom bestämmelserna om skadeståndsansvar i skadeståndslagen (412/1974) tillämpas vid behov på den utomstående sakkunnige. Dessutom tillämpas offentlighetslagen, förvaltningslagen och språklagen på jäv för de sakkunniga och på de sakkunnigas tillvägagångssätt, även utan uttryckliga bestämmelser i lag. Den sakkunnige ska således t.ex. vara oavhängig när han eller hon utför sitt uppdrag.

49 c §. Krav på personcertifierare. I det föreslagna 49 c § 1 mom. föreskrivs det om den aktör som utför personcertifieringen av de utomstående sakkunniga. Social- och hälsovårdsministeriet ska för en viss tid eller tills vidare utse en aktör som certifierar personer som utomstående sakkunniga efter de har visat sin kompetens på det sätt som föreskrivs i 49 d § 1 mom. En sammanslutning eller en stiftelse kan utses till personcertifierare.

Den som ska bedöma kompetensen ska ha en tillräckligt stor och sakkunnig personal för att förutsättningarna för behörighet ska kunna bedömas. Den aktör som utses ska också ha övriga resurser och färdigheter för att ta emot kompetenstester t.ex. genom delegering av uppgifterna till en aktör som uppfyller kriterierna för utbildningsanordnare. Dessutom ska den aktör som utses vara både ekonomiskt och verksamhetsmässigt oberoende i förhållande till dem som bedöms, dvs. de personer som ska certifieras eller ansöker om certifiering, så att opartiskheten hos den som utses inte kan ifrågasättas.

För närvarande certifierar VTT Expert Services Oy sakkunniga som utreder sanitära olägenheter i byggnader (experter på byggnadshälsa). Hittills har det varit frivilligt att ansöka om certifiering. I praktiken har de personcertifieringsuppgifter som tidigare hörde till Statens tekniska forskningscentral överförts till bolaget redan 1999.

Vid personcertifieringen iakttar VTT Expert Services Oy förfaranden som följer standarden SFS-EN ISO/IEC 17024. Till dessa förfaranden hör en separat oberoende certifieringsorganisation, godkännande av utbildningsanordnare och utbildningsprogram, ett uppföljningsförfarande för att upprätthålla kompetensen hos personer som certifierats enligt separata kriterier samt ett uppföljningsförfarande för utbildningens kvalitet

och upprätthållandet av den. De personcertifieringar som VTT Expert Services Oy beviljar uppfyller den föreslagna kravens lag på personcertifieringar och motsvarar till väsentliga delar de förfaranden som anges i standarden SFS-EN ISO/IEC 17024. För närvarande har det första personcertifikatet som beviljats av VTT Expert Services Oy varit i kraft i två år. Efter det har certifikatet kunnat förnyas för fem år åt gången.

VTT Expert Services Oy har redan i flera års tid haft hand om personcertifieringen av experter på byggnadshälsa, vilkas kompetensmål motsvarar den kompetens som krävs av de utomstående sakkunniga som hälso- och skyddsmyndigheterna anlitar vid utredning av fukt- och mögelskador. För närvarande har ca 200 personer genomgått utbildningen för experter på byggnadshälsa, varav 96 personer har upprätthållit certifieringen.

Utbildnings- och utvecklingscentret vid Kuopio universitet (sedan 1.1.2010 utbildnings- och utvecklingscentret Aducate vid Östra Finlands universitet) har ordnat utbildningen. Sedan hösten 2011 har också utbildnings- och utvecklingscentret Palmenia vid Helsingfors universitet varit utbildningsanordnare. Rakennusteollisuuden koulutuskeskus RATEKO godkändes i januari 2014 som utbildare i enlighet med Teknologiska forskningscentralen VTT:s nya kriterier för utbildningsanordnare. I fortsättningen ska det kunna finnas också andra motsvarande utbildningsanordnare.

Enligt det nya 2 mom. ska en aktör ha:

- a) tillräcklig och sakkunnig personal för att genomföra certifieringen,
- b) övriga praktiska förutsättningar för att ordna certifieringsverksamhet,
- c) en i fråga om verksamhet och ekonomi oberoende ställning i förhållande till dem som ska certifieras.

Enligt 3 mom. ska ansökan om att bli utsedd till personcertifierare göras hos social- och hälsovårdsministeriet. Ansökan ska innehålla en utredning över att de krav som det föreskrivs om i 2 mom. är uppfyllda. I beslutet om att utse en aktör till personcertifierare fastställer social- och hälsovårdsministeriet arrangemangen i anslutning till certifieringen och ställer vid behov upp närmare villkor för verksamheten. Dessa villkor kan t.ex. vara att

verksamhetssätt som hör samman med god förvaltning ska iakttas samt att en årlig verksamhetsberättelse ska lämnas in. Ministeriet ska i sitt beslut fastställa de arrangemang som gäller finansieringen av verksamheten. Avsikten är att personcertifieraren ska finansiera verksamheten med avgifter som den tar ut. En rapport om verksamheten och de avgifter som har tagits ut för den ska lämnas in till social- och hälsovårdsministeriet. Social- och hälsovårdsministeriet kan utse flera personcertifierare som uppfyller kraven i den föreslagna lagen.

Enligt 4 mom. kan det beslut som avses i 1 mom. återkallas, om förutsättningarna för godkännande upphör eller om det upptäcks väsentliga brister i certifieringen och aktören inte inom utsatt tid har rättat till sin verksamhet trots uppmaning från social- och hälsovårdsministeriet. Social- och hälsovårdsministeriet utöver vad som föreskrivs ovan tillsyn över den verksamhet som en i 1 mom. avsedd personcertifierare bedriver.

49 d §. Certifiering av en person som utomstående sakkunnig. Enligt 1 mom. i den föreslagna nya paragrafen ska en person som avses i 49 § 1 mom. visa sin kompetens genom att med godkänt resultat genomgå den utbildning med tillhörande kompetenstest som social- och hälsovårdsministeriet förutsätter eller genom att skaffa godkännande för motsvarande kompetens som har inhämtats tidigare genom utbildning eller arbetserfarenhet.

De olika alternativen för att visa kompetensen är då följande:

- att med godkänt resultat genomgå utbildning som förbereder för certifiering (kan innehålla flera kompetenstester) och ha tillräcklig arbetserfarenhet inom branschen;
- att skaffa godkännande för tidigare utbildning och genomgå ett kompetenstest samt ha tillräcklig arbetserfarenhet inom branschen;
- att skaffa godkännande för tidigare utbildning och visa den kompetens som grundar sig på arbetserfarenhet.

Kompetenstesten kan gälla utbildningens olika delområden som separata prestationer eller eventuellt som större helheter. För att certifieringen ska fortsätta att vara i kraft

krävs rapportering om arbetsobjekten och regelbunden fortbildning. Det förutsätts att den som ansöker om certifiering har en lämplig grundutbildning och tillräcklig arbetserfarenhet. Närmare bestämmelser om innehållet i och omfattningen av den utbildning som ska genomgå för att visa kompetensen samt om den arbetserfarenhet eller det övriga kunnande som krävs utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Med övrigt kunnande avses t.ex. tidigare studier, vetenskapliga undersökningar, lärdomsprov, arbetsprov och deltagande i forskningsgrupper.

Kraven i 1 mom. gäller i sin helhet utomstående sakkunniga och inte tjänsteinnehavare inom hälsoskyddet. Kraven gäller i första hand utredningen av sanitära olägenheter som beror på fukt- och mögelskador. En certifiering av bullermätare är för närvarande under beredning vid Finlands miljöcentral. Utgångspunkten är dock att det också inom alla samarbetsområden inom miljö- och hälsoskyddet ska finnas åtminstone en tjänsteinnehavare som är anställd vid hälsoskyddsmyndigheten och som har den kompetens som krävs av utomstående sakkunniga. Så förbättras också myndigheternas beredskap att hantera sanitära olägenheter i bostäder och andra vistelseutrymmen och att bedöma det arbete som utförs av utomstående sakkunniga.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska en aktör som avses i 49 c § förvalta ett offentligt datasystem, där det förs in uppgifter om namn, ort, certifikatnummer och certifikatets giltighetstid i fråga om en person som avses i 1 mom. Denna anteckning i datasystemet bestyrker att personen är certifierad som utomstående sakkunnig. Certifieringen är i kraft 5 år. Som ett bevis på certifieringen ska personen ges ett intyg. Social- och hälsovårdsministeriet fastställer ett formulär för intyget.

Certifikatet i sig innebär inte att personen har rätt att arbeta som utomstående sakkunnig, utan det förutsätter alltid att personen har fått ett uppdrag av en myndighet eller ägaren till en byggnad. Hälsoskyddsmyndigheterna och övriga aktörer kan i registret i fråga se vilka sakkunniga som kan göra undersökningar som kan användas som stöd för hälsoskyddsmyndigheternas tillsyn. Registret kunde utnyttjas av t.ex. byggnadsägare och dis-

ponenter när de väljer en sakkunnig för att utreda en misstanke om en sanitär olägenhet som beror på fastigheten i sådana fall när den kommunala hälsoskyddsmyndigheten inte deltar i utredningen. För närvarande förvaltar VTT Expert Services Oy ett sådant offentligt datasystem som beskrivs ovan.

Enligt 3 mom. kan den anteckning som avses i 2 mom. avföras från datasystemet, om personen inte längre uppfyller kompetenskraven eller upprepade gånger underlåter att iaktta de allmänna förhållningsregler som krävs i uppgifterna, såsom oberoende och opartiskhet, saklig rapportering och adekvata mät- och undersökningsmetoder. Innan anteckningen avförs från datasystemet ska personen ges tillfälle att avhjälpa bristen i kompetenskraven, om inte bristen är så betydande att det inte är möjligt att avhjälpa den inom en skäligen tid. Certifieringen är i kraft i 5 år, varefter den förnyas om personen uppfyller certifieringskraven.

För förnyande av certifieringen ska den utomstående sakkunnige upprätthålla sin yrkeskunskap genom bedömningar av de sanitära förhållandena i bostäder och andra vistelseutrymmen, genom utbildning eller på ett annat jämförbart sätt. Den sakkunnige ska visa upp redogörelser över upprätthållandet av yrkeskunskapen när han eller hon ansöker om förnyande av certifieringen hos en aktör som avses i 2 mom.

50 §. Avgifter. Det föreslås en ändring av 4 mom. 1 punkten, enligt vilken den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan ta ut en avgift för en inspektion, mätning eller provtagning, undersökning eller utredning hos en fastighets ägare men också hos en fastighets innehavare eller hos någon annan som är ansvarig för en sanitär olägenhet enligt vad som föreskrivs i 27 §. De nämnda tillsynsåtgärderna hör samman med utredningen av sådana sanitära olägenheter som avses i 26 § eller med säkerställande av att en olägenhet avhjälps.

I regel ansvarar fastighetens ägare för den avgift som tas ut för en åtgärd som gäller utredning, avhjälpare eller begränsning av en sanitär olägenhet i en byggnad. Någon annan som orsakat olägenheten är ansvarig i andra hand. I en sådan situation då det inte är säkert vem som har orsakat olägenheten, tas avgif-

ten dock ut hos fastighetsägaren. Bestämmelser om ansvarsfördelningen finns i 27 §.

Om hälsoskyddsmyndigheten med stöd av 27 § eller 51 § i den föreslagna lagen förelägger någon annan som har orsakat olägenheten än fastighetens ägare eller innehavare att vidta åtgärder för att göra de inspektioner, mätningar, provtagningar, undersökningar och utredningar som hör till ärendet, kan avgiften tas ut hos den som orsakat olägenheten, oberoende av om någon sanitär olägenhet har uppdragats. Avgiften kan tas ut för utredning av en olägenhet eller för en åtgärd som anknyter till säkerställande av att olägenheten avhjälps. Med momentet avses inte att hälsoskyddsmyndigheten t.ex. under garantitiden för en byggnad ska utreda vem som är ansvarig för bl.a. ett bygg fel, utan i sådana fall kan avgiften tas ut direkt av fastighetsägaren.

En avgift kan tas ut också hos någon annan som genom sin verksamhet har orsakat en sanitär olägenhet, t.ex. en innehavare av en livsmedelslokal vars verksamhet orsakar sanitär olägenhet för de som bor eller vistas i samma byggnad. I sådana fall ska hälsoskyddsmyndigheten vid utredningen av ärendet redan i början av utredningen kontakta den som eventuellt har orsakat olägenheten och meddela denne om de mätningar och motsvarande åtgärder som avgift kan tas ut för. Vid behov ska den som eventuellt har orsakat olägenheten ges möjlighet att själv låta göra de undersökningar som behövs. En sådan situation kan uppstå t.ex. när grannbyggnadens fläkt orsakar en bullerolägenhet i en bostad och det har konstaterats att byggnadens ljudisolering är gjord i enlighet med föreskrifterna. I det fallet är det uppenbart vad som är orsaken till olägenheten och att ägaren till den byggnad som är utsatt för olägenheten inte har orsakat olägenheten. Ändring i ett beslut om avgift kan sökas genom besvär på det sätt som anges i kommunlagen.

En inspektion är en tillsynsåtgärd där en inspektör besöker objektet så som det föreskrivs i 39 § i förvaltningslagen. Vid sådan icke-planmässig tillsyn kan man inte ta ut avgift för enbart en skriftlig dokumentinspektion. Med tanke på den allmänna rättssäkerheten är det viktigt att den första inspektionen och det tillhörande fastställandet av

behovet av fortsatta undersökningar alltid är avgiftsfritt. Syftet med den första inspektionen är att utreda om det finns en sanitär olägenhet i en bostad eller ett annat vistelseutrymme och om det behövs ytterligare undersökningar för att utreda frågan. I en del fall, t.ex. när det gäller utredningar av klagomål om tobaksrök, måste det göras fler än ett besök på platsen för bestämmande av eventuella behov av fortsatta undersökningar. Genom det säkerställs att processen för utredning av den sanitära olägenheten kan inledas oberoende av den berördas betalningsförmåga. På detta sätt strävar man efter att den tid som människor blir exponerade för en eventuell sanitär olägenhet ska bli så kort som möjligt. Avgift kan ändå tas ut för andra inspektioner och för s.k. efterkontroll i synnerhet när det ingår en mätning eller provtagning i inspektionen och om avgiften är fastställd i den kommunala myndighetens taxa. Om utredningen av en sanitär olägenhet kräver en annan åtgärd som kan jämföras med en mätning eller provtagning, t.ex. en undersökning av byggnadens skick där konstruktionerna öppnas och bedöms endast med hjälp av sinna, kan avgift tas ut också då.

Det föreslås att 2 punkten förblir oförändrad.

56 §. Ändringssökande. Enligt det föreslagna nya 4 mom. i paragrafen får ministeriets beslut som avses i 3 och 4 momenten i 49 c § överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1986). Beslutet får överklagas på den grunden att beslutet strider mot lag.

Enligt det föreslagna nya 5 mom. i paragrafen får omprövning i en personcertifierares beslut som avses i 49 d § 3 mom. begäras hos social- och hälsovårdsministeriet på det sätt som anges i förvaltningslagen (434/2003). En personcertifierares beslut att avföra en person från datasystemet eller ett negativt beslut om förnyande av behörigheten likställs med ett förvaltningsbeslut. Den berörda får begära omprövning i ett sådant beslut i första hand hos personcertifieraren. Omprövning ska sökas inom 30 dagar efter att beslutet delgivits. Begäran om omprövning ska behandlas i enlighet med förvaltningslagen.

Först i ett beslut som har meddelats med anledning av begäran om omprövning får ändring sökas genom besvär på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen. Med beaktande av att rättspraxis förmodligen blir rätt likartad och med beaktande också av möjligheten till begäran om omprövning, föreslås det att ett besvärstillståndsförfarande tas i bruk vid överklagan till högsta förvaltningsdomstolen.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser. Propositionsförslaget innehåller en vanlig ikraftträdandebestämmelse, enligt vilken lagen ska träda i kraft så snart som möjligt.

En utomstående sakkunnig som har tillräcklig sakkunskap och kompetens och som i enlighet med den gällande 49 § har visat den kommunala hälsoskyddsmyndigheten att de undersökningsmetoder som han eller hon använder är tillförlitliga får arbeta som utomstående sakkunnig i 24 månader efter att lagen har trätt i kraft. Innan denna tid har löpt ut ska den sakkunnige visa sin kompetens i enlighet med 49 d § 1 mom.

Enligt övergångsbestämmelsen är personcertifieringar som uppfyller villkoren i den föreslagna lagen och som har godkänts innan lagens ikraftträdande giltiga den tid som anges i de beslut som meddelats om dem. Där efter ska på nytt ansökas om certifiering på det sätt som krävs enligt 49 d § 1 mom. Enligt övergångsbestämmelsen kan de utredningar som en certifierad person har gjort användas inom hälsoskyddstillsynen enligt vad myndigheten anser ändamålsenligt med tanke på kvalitet och tidsmässig representativitet.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Enligt 49 d § 1 mom. i den föreslagna lagen utfärdas närmare bestämmelser om innehållet i och omfattningen av den utbildning som ska genomgå för att visa kompetensen samt om den arbetserfarenhet som krävs genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Detta bemyndigande att utfärda förordning är nytt.

3 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

Eftersom den personcertifiering som föreslås i 49 d § är ny, föreslås det en övergångsbestämmelse om denna certifiering. En stor del av de sakkunniga som för närvarande arbetar inom branschen och som har godkänts i enlighet med 49 § är certifierade sakkunniga på byggnadshälsa. Eftersom det också finns ocertifierade sakkunniga inom branschen, föreskrivs det i bestämmelsen att en sådan utomstående sakkunnig som har tillräcklig sakkunskap och kompetens och som innan lagen träder i kraft i enlighet med den gällande 49 § har visat den kommunala hälso- och skyddsmyndigheten att hans eller hennes undersökningsmetoder är tillförlitliga fortfarande får arbeta med denna uppgift i 24 månader efter att lagen har trätt i kraft.

Utgångspunkten är att beviljande av personcertifiering förutsätter att den sökande har genomgått en utbildning som räcker 1,5 år. Övergångsbestämmelsen gör det möjligt för sådana som ämnar etablera sig inom branschen eller som redan har verkat inom branschen och som inte har ett personcertifikat som uppfyller kraven i den föreslagna lagen att om de så vill söka till utbildningen och bli certifierade. Enligt övergångsbestämmelsen

är personcertifieringar som uppfyller villkoren i den föreslagna lagen och som har godkänts innan denna lags ikraftträdande giltiga den tid som anges i de beslut som meddelats om dem. Därefter ska på nytt ansökas om certifiering på det sätt som krävs enligt 49 d § 1 mom. I nuläget är det första personcertifikatet som beviljats i kraft i två år. Efter det kan certifikatet förnyas för fem år åt gången.

Vid bedömning av kompetensen hos sådana som har verkat längre inom branschen och som inte har certifikat från tidigare kan kompetens som har inhämtats tidigare beaktas. Till kompetens som har inhämtats tidigare kan räknas t.ex. genomförda studier, vetenskapliga undersökningar, lärdomsprov, arbetsprov och deltagande i forskningsgrupper. Sådana som har verkat längre inom branschen kan vara personer som har varit anställda hos expert- och forskningsinstitut eller privata aktörer eller självständiga yrkesutövare och sådana som har arbetat i myndighetsuppgifter inom branschen. Erkännandet av den kompetens som dessa personer inhämtat tidigare kan övervägas från fall till fall, och utifrån det bestäms vilken tilläggsutbildning den sakkunnige behöver och vad den ska innehålla. Personcertifieraren och utbildningsanordnaren ska sinsemellan komma överens om hur den sakkunniges personliga utbildningsplan ska genomföras i praktiken.

Tabell 1. En sakkunnigs lämplighet som utomstående sakkunnig under den föreslagna övergångsperioden

Tid	Sakkunniga		
Nuläge	Giltig personcertifiering av en expert på byggnadshälsa (frivillig personcertifiering) 96 personer	En utomstående sakkunnig enligt den gällande lagen som inte är certifierad som expert på byggnadshälsa men som en (enskild) kommun har godkänt som sakkunnig. ca 50–100 personer	Övriga sakkunniga, som inte är certifierade som experter på byggnadshälsa och som inte är utomstående sakkunniga enligt den gällande lagen, t.ex. undersökare av fuktskador, experter på inomhusluft, hustekniska undersökare och mätare, sammanlagt ca 1 000 personer.
Lagens ikraftträdande 1.10.2014			
Övergångsperiod 1.10.2014– 31.9.2016	Får arbeta som utomstående sakkunnig efter att lagen har trätt i kraft. Certifieringen är giltig den tid som anges i beslutet, och därefter ska certifieringen förnyas i enlighet med den nya lagen.	Får arbeta som utomstående sakkunnig under övergångsperioden. Under övergångsperioden finns möjlighet att skaffa den utbildning som behövs för personcertifiering och ansöka om certifiering. När en utbildningsplan görs upp kan kompetens som inhämtats tidigare beaktas.	Personen måste genomgå den utbildning som personcertifieringen förutsätter med godkänt resultat och skaffa personcertifiering. När en utbildningsplan görs upp kan kompetens som inhämtats tidigare beaktas.
Efter att övergångsperioden har löpt ut 1.10.2016		Efter övergångsperioden ska en utomstående sakkunnig ha en personcertifiering i enlighet med lagen för att få arbeta som utomstående sakkunnig.	

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 19 § i grundlagen (731/1999) ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Det allmänna ska sträva efter att säkerställa var och ens rätt till en hälsosam miljö och en möjlighet att inverka på beslutsfattandet om ens livsmiljö.

Enligt 27 § i den föreslagna hälsoskyddslagen, om det är fråga om en uppenbar sanitär olägenhet eller om olägenheten beror på bristfällighet i en bostad eller ett annat vistelseutrymme och det inte är möjligt att avhjälpa olägenheten, eller om bostadens eller vis-

telseutrymmets ägare eller innehavare inte har vidtagit den åtgärd som hälsoskyddsmyndigheten har föreskrivit, kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten förbjuda eller begränsa nyttjandet av bostaden eller vistelseutrymmet för sitt ändamål. I fall där en boende blir tvungen att flytta bort från bostaden på grund av sina symtom fortsätter behandlingen av förvaltningsärendet vid myndigheten och bostaden kan, trots att den står tom, vid behov försättas i användningsförbud. Myndigheten kan förena förbudet eller begränsningen med vite eller hot om tvångsutförande eller avbrytande. Motiveringen är att skapa ett trovärdigt system för att genomföra hälsoskyddet och förvaltningstvång är proportionell som sista metod (t.ex. GrUU 37/2005 rd). Det är beaktansvärt att ålägg-

de av boendeförbud i fall där den som bor i bostaden faktiskt inte kan bo där också kan trygga egendomsskyddet som är garanterad som grundläggande rättighet enligt 15 § i grundlagen.

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Grundlagsutskottet har jämfört den typ av kompetens- och registreringskrav för utomstående sakkunniga som föreslås i propositionen med tillståndsplikt (personcertifiering) och granskat det med tanke på näringsfriheten, som tryggas genom 18 § 1 mom. i grundlagen (t.ex. GrUU 15/2008 rd). I förslaget, som gäller konstaterande av kompetens hos utomstående sakkunniga, har de krav som följer av nämnda paragraf i grundlagen beaktats. Det är motiverat att kräva att en utomstående sakkunnig har särskild kompetens och är registrerad, eftersom utredningar eller undersökningar av sanitära olägenheter i byggnader annars inte uppfyller de kvalitetskrav som ställs på dem. Exempelvis bedömning av inomhusluftens kvalitet och bestämning av mikrober i konstruktionerna kräver tillräcklig yrkeskunskap inom branschen.

Ett beslut om en utomstående sakkunnigs kompetens innehåller ett betydande avgörande som grundar sig på tillämpning av lag och som gäller individens rättigheter. VTT Expert Services Oy har hittills utfört personcertifieringar av experter på byggnadshälsa. Det har varit ett system baserat på frivillighet. Att anförtro en privat aktör den föreslagna lagstadgade uppgiften att certifiera utomstående sakkunniga måste bedömas utifrån 124 § i grundlagen. Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter endast genom lag eller med stöd av lag anförtros andra än myndigheter, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter. Den uppgift som föreskrivs för en privat aktör är tillräckligt exakt och noggrant avgränsad. Dessutom är villkoren för behörighet klara och entydiga. Eftersom de grundar sig på bestämmelser finns de tillgängliga för alla. Vid konstaterandet av

behörighet grundar sig befogenheterna på bunden prövning. Social- och hälsovårdsministeriet kan återkalla ett beslut som meddelats en aktör, om förutsättningarna för godkännande upphör eller om det upptäcks väsentliga brister i certifieringen och aktören inte inom utsatt tid har avhjälpt bristerna i sin verksamhet. Detta säkerställer att kraven på rättssäkerhet uppfylls.

I 49 d § ingår inte överföring av någon betydande offentlig makt till en privat aktör. Eftersom överföringen dessutom behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgiften och de grundläggande fri- och rättigheterna inte äventyras, kan överföringen föreslås i överensstämmelse med 124 § i grundlagen. Objektiviteten, rättssäkerheten och övriga krav på god förvaltning kan vid beslutsfattandeförfarandet säkerställas så som grundlagsutskottet i sin tolkningspraxis har förutsatt (t.ex. GrUU 37/2010 rd).

Tillsynsmyndigheten ska kunna anlita en utomstående sakkunnig som hjälp vid utredning av en omständighet som är betydande med tanke på tillsynen. I vissa fall kan det vara ändamålsenligt att anlita en utomstående sakkunnig som hjälp vid tillsynen, t.ex. på grund av särskilda yrkesmässiga och tekniska aspekter på de omständigheter som tillsynen gäller. En utomstående sakkunnig skulle bedöma skadorna och källorna till orenheter i byggnaden och huruvida de kommer in i inomhusluften samt jämföra mätresultaten med de anvisningar och åtgärdsgränser som getts om tolkning av sanitära olägenheter.

Tillsyn i enlighet med hälsoskyddslagen är utövning av offentlig makt, och vid bedömningen av en sanitär olägenhet kan inte åtgärdsgränserna alltid tillämpas som exakta gränsvärden. Till bedömningen av en sanitär olägenhet hör tolkning av åtgärdsgränserna från fall till fall, och utifrån dem är det uttryckligen den kommunala hälsoskyddsmyndigheten som avgör om det föreligger en sanitär olägenhet på basis av alla undersökningsresultat och en helhetsbedömning. I en utomstående sakkunnigs uppgifter ingår därmed inte sådan utövning av offentlig makt att den kan jämföras med en offentlig förvaltningsuppgift. En utomstående sakkunnigs verksamhet är opartisk bedömning baserad på teknisk sakkunskap, och de krav som an-

ges i 124 § i grundlagen gäller därmed inte sådan verksamhet (se t.ex. GrUU 2/2002 rd, s. 3—4). Det är fråga om ett slags tekniska expertutlåtanden, vilka lagen i vissa fall kräver att ska inhämtas (t.ex. GrUU 4/2012 rd).

En avförelse av en sådan anteckning ur personcertifierarens register som krävs för att en person ska få arbeta som utomstående sakkunnig, så att fortsatt utövning av verksamheten förbjuds, vore med beaktande av proportionalitetsprincipen främst bunden till allvarliga eller väsentliga överträdelser eller underlåtelser samt till att eventuella uppmaningar och varningar till den som beviljats tillstånd inte har lett till att bristerna i verksamheten har rättats till (t.ex. GrUU 58/2010 rd och GrUU 8/2012 rd) eller att personen i övrigt inte längre uppfyller kompetenskraven. Innan anteckningen avförelses ska personen ges tillfälle att avhjälpa bristen i kompetensen, om inte bristen är så betydande att det inte är möjligt att avhjälpa den inom en skälig tid. Certifieringen är i kraft 5 år. Social- och hälsovårdsministeriet ska med stöd av det föreslagna 49 c § 3 mom. utöva tillsyn över en personcertifierares verksamhet. I 10 § i grundlagen föreskrivs det om skydd för privatliv, heder och hemfrid. Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag.

Enligt grundlagsutskottets etablerade praxis begränsas lagstiftarens spelrum förutom av denna bestämmelse också av att skyddet för personuppgifter delvis ingår i det skydd av privatlivet som tryggas i samma moment. Sammantaget är det fråga om att lagstiftaren ska trygga denna rättighet på ett sätt som kan anses godtagbart med tanke på hela systemet med grundläggande fri- och rättigheter. Utskottet har i sin praxis åtminstone betraktat syftet med registreringen, innehållet i de personuppgifter som registreras, de tillåtna användningsändamålen för dem inklusive utlämnande av uppgifter samt förvaringstiden för uppgifter i ett personregister och den registrerades rättsskydd som viktiga aspekter att utfärda bestämmelser om med tanke på skyddet för personuppgifter. Regleringen av dessa aspekter på lagnivå ska dessutom vara heltäckande och detaljerad.

Vid förfarandet för personcertifiering ska bestämmelserna i personuppgiftslagen iakttas vid behandling av personuppgifter. Dessutom finns det närmare bestämmelser om syftet med registreringen, användningsändamålen, utlämnande av uppgifter och bevaringstiden för uppgifterna i personregistret i den föreslagna 49 c §. I personcertifieringssystemet kommer det inte att ingå några känsliga personuppgifter. I förslaget har således grundlagsutskottets tolkningspraxis beaktats (t.ex. GrUU 38/2010 rd).

Enligt 10 § i grundlagen kan det genom lag bestämmas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna skall kunna tryggas eller för att brott skall kunna utredas. Inspektionsrätten i 45 och 46 § i den föreslagna lagen måste särskådas med avseende på hemfriden, som tryggas i 10 § i grundlagen. I första hand riktar sig inspektionerna i praktiken mot utrymmen som används för yrkes- och näringsverksamhet. Om dock ett utrymme där ett yrke eller en näring utövas finns i anslutning till bostadsutrymmen, är det i enlighet med grundlagsutskottets vedertagna ståndpunkt motiverat att i bestämmelsen uttryckligen utestänga de bostadsutrymmen som omfattas av den grundlagsenliga hemfriden från inspektionsrätten. Enligt grundlagsutskottets vedertagna praxis täcker skyddet för hemfriden i princip in ”alla lokaler som används för stadigvarande boende” (GrUU 16/2004 rd).

I 46 § i lagen föreskrivs det om hälso- och skyddsmyndighetens rätt att utföra inspektioner i utrymmen som används för boende av permanent natur, om bostaden orsakar den boende eller någon som vistas i utrymmet eller en granne sanitär olägenhet. En utomstående sakkunnig har naturligtvis inte rätt att utföra en inspektion i utrymmen som används för boende av permanent natur. En sakkunnig kan dock bli tvungen att besöka platser och utrymmen som omfattas av skyddet av hemfriden när han eller hon har anlittats som hjälp av tillsynsmyndigheten. Den sakkunnige besöker platsen för att bedöma eller mäta förhållandena och agenserna i byggnaden för en bedömning av en sanitär olägenhet. Situationen är jämförbar med andra situationer när någon på begäran av

ägaren måste gå in i en byggnad för att t.ex. utföra olika servicearbeten eller utreda behovet av sådana. I fråga om hyreslägenheter finns det bestämmelser om en sådan situation t.ex. i 21 § i lagen om hyra av bostadslägenhet, enligt vilken en vårdåtgärd eller ett reparations- eller ändringsarbete som inte medför väsentlig olägenhet eller störning för utövningen av hyresrätten får utföras på villkor att hyresvärden underrättar hyresgästen om det minst 14 dagar innan arbetet inleds.

Grundlagens 10 § om skydd för privatlivet är väsentlig också för säkerställandet av en ändamålsenlig användning av upptagningar vid inspektionsverksamhet. I 45 § 2 mom. föreslås att inspektören ska ha tillgång till mångsidigare kontrollmetoder än tidigare. Till skillnad från tidigare ingår fotografering eller videofilmning i fortsättningen i dokumenteringen av inspektionen. Enligt 3 mom. i samma paragraf ska kopior av resultat, fotografier eller andra upptagningar eller behövliga och tillräckliga rapporter om dessa delges på motsvarande sätt som inspektionsberättelsen. När inspektioner i enlighet med 45 § i hälsoskyddslagen gäller bostadslägenheter ska det särskilt tas i beaktande att det i bildupptagningar inte får ingå förevigande av en persons levnadsvanor eller andra känsliga omständigheter. Denna aspekt ska beaktas t.ex. i samband med inspektioner som gäller bristfällig hygien. I fråga om bildupptagningar ska därför vid behov iakttas vad som föreskrivs i 24 och 32 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. En bildupptag-

ning kan också vara en del av ett personregister, och då måste personuppgiftslagen iakttas vid behandling av upptagningen.

Övergångsbestämmelserna har bedömts särskilt med tanke på hälsoskydd, integritetsskydd och jämlikhet. Ur hälsoskyddssynpunkt har det granskats hur ett nytt personcertifieringssystem kan tas i bruk så effektivt som möjligt så att det i övergångsskedet blir få problem som hotar reformens godtagbarhet.

Med tanke på integritetsskyddet ska det i bestämmelserna reserveras en tillräcklig och skälig övergångstid på 24 månader för införande av nya kompetenskrav för utomstående sakkunniga. Övergångsbestämmelserna har dessutom granskats med tanke på jämlikhetsbestämmelsen i 6 § 1 mom. i grundlagen. Ur jämlikhetssynpunkt är det möjligt för alla att arbeta som personcertifierare eller utomstående sakkunnig, eftersom det grundar sig på bestämmelser. Syftet med lagförslaget är att förenhetliga, utveckla och kvalitetssäkra de utomstående sakkunnigas verksamhet, vilket i sin tur förbättrar verkställigheten av hälsoskyddet för medborgarna. De föreslagna övergångsbestämmelserna kan därmed inte ses som problematiska ur grundlagssynpunkt.

Av de skäl som angetts ovan kan lagförslagen enligt regeringens uppfattning behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av hälsoskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i hälsoskyddslagen (763/1994) 27, 45, 46 och 49 § samt 50 § 4 mom.,
av dem 49 § sådan den lyder i lag 24/2006 och 50 § 4 mom. sådant det lyder i lag 129/2009,
samt
fogas till lagen nya 49 c och 49 d § och 56 § sådan den lyder i lagarna 777/1996, 1223/2002,
89/2000 och 285/2006, i denna ett nytt 4 mom. i stället för det 4 mom. som upphävts genom
lag 89/2000 och till lagen ett nytt 5 mom. i stället för det 5 mom. som upphävts genom lag
1223/2002, som följer:

27 §

Sanitär olägenhet i bostad och annat vistelseutrymme

Om det i en bostad eller något annat vistelseutrymme förekommer buller, vibrationer, lukt, ljus, mikrober, damm, rök, för mycket värme eller kyla, fukt, strålning eller annat därmed jämförbart i den omfattning att detta kan medföra sanitär olägenhet för den som vistas i bostaden eller utrymmet ska åtgärder för att utreda, avhjälpa eller begränsa olägenheten och de faktorer som föranlett den vidtas utan dröjsmål, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. Om olägenheten orsakas av konstruktionerna eller isoleeringen i den byggnad där bostadslägenheten eller vistelseutrymmet finns eller av grundläggande system som byggnadens ägare är ansvarig för, ska byggnadens ägare svara för att olägenheten avhjälps. Om den sanitära olägenheten dock beror på sådan användning av bostaden eller vistelseutrymmet som inte är sedvanligt bruk, svarar bostadens eller vistelseutrymmets innehavare för avhjälpan av den sanitära olägenheten. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan förelägga den som är ansvarig för olägenheten att utan dröjsmål vidta de åtgärder som behövs för att utreda, avhjälpa eller begränsa den sanitära

olägenheten och de faktorer som har föranlett den.

Om den sanitära olägenheten är uppenbar, olägenheten inte går att rätta till eller om hälsoskyddsmyndighetens föreläggande att olägenheten ska avhjälpas inte har iakttagits, kan hälsoskyddsmyndigheten förbjuda eller begränsa användningen av bostaden eller vistelseutrymmet.

De förelägganden som avses i denna paragraf ska basera sig på en inspektion utförd av hälsoskyddsmyndigheten och på tillräckliga och tillförlitliga mätningar, prover, undersökningar, utredningar eller observationer. För utredning av en sanitär olägenhet kan det dessutom meddelas ett föreläggande om att en konstruktions skick ska undersökas.

45 §

Inspektionsrätt

Hälsoskyddsmyndigheten har för fullgörande av de uppgifter som anges i denna lag rätt att utföra inspektioner och låta utföra undersökningar som har samband med dem.

Den som utför inspektion eller undersökning har rätt att för utförande av sitt uppdrag
1) få tillträde till ett område eller en byggnad där det idkas verksamhet som är av bety-

delse för hälsoskyddet eller där hälsoskyddsmyndigheten av grundad anledning misstänker att det förekommer eller uppkommer sanitära olägenheter,

2) få behövlig tillgänglig information om byggnader, anordningar, tillverkningsmetoder, verksamhetens art och om resultaten av mätningar och undersökningar som gjorts för att bedöma sanitära omständigheter,

3) utföra behövliga mätningar, ta behövliga fotografier och göra eventuella övriga upptagningar och ta representativa prover för undersökning.

Resultat av sådana mätningar och undersökningar som inverkar väsentligt på ärendet samt fotografier eller andra upptagningar ska fogas till inspektionsberättelsen. Kopior av resultat av mätningar och undersökningar, fotografier eller andra upptagningar eller behövliga och tillräckliga rapporter om dessa ska delges på motsvarande sätt som inspektionsberättelsen. På inspektioner tillämpas i övrigt bestämmelserna i 39 § i förvaltningslagen (434/2003). På upptagningar tillämpas 24 och 32 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) samt personuppgiftslagen (523/1999).

46 §

Bostadsinspektion

En inspektion eller någon annan tillsynsåtgärd som har samband med den får i utrymmen som används för boende av permanent natur utföras av någon annan orsak än ett initiativ av den som innehar eller äger utrymmet, endast om åtgärden är nödvändig för att utreda om innehavaren, någon annan som vistas i utrymmet eller en granne orsakas sanitär olägenhet.

Inspektion av ett utrymme som används för boende av permanent natur får utföras mot den boendes vilja endast om en myndighet har grundad anledning att misstänka en allvarlig sanitär olägenhet som kräver omedelbara åtgärder. I ett sådant fall kräver inspektionen eller en åtgärd som har samband med den ett skriftligt förordnande som meddelats av den kommunala hälsoskyddsmyndigheten.

Dessutom får en i 1 mom. avsedd inspektion eller annan tillsynsåtgärd utföras när ett förfarande som är straffbart enligt denna lag ska utredas.

49 §

Anlitande av utomstående sakkunniga vid hälsoskyddstillsynen

En utomstående sakkunnig som utför undersökningar och utredningar av en bostad eller ett annat vistelseutrymme för myndighetstillsynen enligt denna lag ska ha den kompetens som behövs för att utreda de kemiska, fysikaliska och biologiska faktorer som orsakar sanitär olägenhet. Mätningar, undersökningar och utredningar ska utföras och prov tas på ett tillförlitligt sätt och med ändamålsenliga metoder.

Om det för myndighetstillsynen krävs en utomstående sakkunnig för att utföra sådana mätningar undersökningar och utredningar eller ta sådana prov som det kompetens som avses i 49 d § 1 mom. inte är lämpligt eller ändamålsenligt för, ska för uppgiften anlitas en person som i övrigt är kompetent. Om en ovannämnd utomstående sakkunnig som assistent anlitar en person som inte har påvisat sin kompetens på det sätt som anges i 49 d § 1 mom., svarar den utomstående sakkunnige för att undersökningarna och utredningarna har utförts på ett sakkunnigt och kompetent sätt.

På en utomstående sakkunnig tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när han eller hon utför undersökningar och utredningar enligt denna lag. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

49 c §

Krav på personcertifierare

Social- och hälsovårdsministeriet ska för viss tid eller tills vidare utse en aktör som certifierar personer som utomstående sakkunniga efter att de har påvisat sin kompetens på det sätt som föreskrivs i 49 d § 1 mom.

Aktören ska ha

a) tillräcklig och sakkunnig personal för att genomföra certifieringen,

b) andra förutsättningar för att i praktiken kunna ordna certifieringsverksamhet,

c) en i fråga om verksamhet och ekonomi oberoende ställning i förhållande till dem som ska certifieras.

Ansökan om att bli utsedd till personcertifierare görs hos social- och hälsovårdsministeriet. Ansökan ska innehålla en utredning över att de krav som anges i 2 mom. är uppfyllda. I beslutet om att utse en aktör till personcertifierare fastställer social- och hälsovårdsministeriet arrangemangen i anslutning till certifieringen och ställer vid behov upp närmare villkor för verksamheten.

Det beslut som avses i 1 mom. kan återkallas, om förutsättningarna för godkännande upphör eller om det upptäcks väsentliga brister i certifieringen och aktören inte inom utsatt tid har rättat till sin verksamhet trots uppmaning från social- och hälsovårdsministeriet.

49 d §

Certifiering av en person som utomstående sakkunnig

En person som avses i 49 § 1 mom. ska visa sin kompetens genom att med godkänt resultat genomgå den utbildning och det kompetenstest som social- och hälsovårdsministeriet kräver eller genom att skaffa godkännande för motsvarande kompetens som har inhämtats tidigare genom utbildning eller arbetserfarenhet. Närmare bestämmelser om innehållet i och omfattningen av den utbildning som ska genomgå för att visa kompetensen samt om den arbetserfarenhet eller den övriga kompetens som krävs utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

En aktör som avses i 49 c § ska förvalta ett offentligt datasystem med anteckning om en persons kompetens enligt 2 mom. för den tid som certifieringen är i kraft. Denna anteckning bestyrker att personen är certifierad som utomstående sakkunnig. Som ett bevis på certifieringen ska personen ges ett intyg. So-

cial- och hälsovårdsministeriet fastställer ett formulär för intyget. Certifieringen är i kraft 5 år.

En anteckning enligt 2 mom. kan utplånas i datasystemet, om personen inte längre uppfyller kompetenskraven eller upprepade gånger underlåter att iaktta det oberoende som krävs i uppgifterna eller saklig rapportering eller adekvata mät- och undersökningsmetoder. Innan anteckningen utplånas i datasystemet ska personen ges tillfälle att avhjälpa en brist i sin kompetens, om inte bristen är så väsentlig att det inte är möjligt att avhjälpa den inom en skälig tid.

En utomstående sakkunnig ska upprätthålla sin yrkeskunskap genom bedömningar av de sanitära förhållandena i bostäder eller andra vistelseutrymmen, genom utbildning eller på ett sätt som är jämförbart med dessa, för att certifieringen ska kunna förnyas. Den sakkunnige ska visa upp en utredning över upprätthållandet av yrkeskunskapen när han eller hon ansöker om förnyande av certifieringen hos en aktör som avses i 49 c §.

50 §

Avgifter

Kommunen har dessutom rätt att enligt en av kommunen godkänd taxa ta ut en avgift

1) hos fastighetens ägare eller innehavare eller någon annan som är ansvarig för en sanitär olägenhet med stöd av 27 § för en inspektion, mätning, provtagning, undersökning eller utredning som har utförts i en bostad eller ett annat vistelseutrymme och som hör samman med utredning av de sanitära olägenheter som avses i 26 § eller med säkerställande av att en olägenhet avhjälps; myndighetens första inspektion för att utreda en misstanke om sanitär olägenhet och bestämmandet av behovet av fortsatta undersökningar i anslutning till inspektionen är dock avgiftsfri,

2) hos en brunnsägare för undersökningar av hushållsvattnet, om det inte är fråga om ett i 16 § 4 mom. avsett verk som levererar hushållsvatten.

56 §

Ändringssökande.

Ändring i ett beslut av social- och hälsovårdsministeriet enligt 3 och 4 mom. i 49 c § får sökas genom besvär på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Omprövning av ett beslut som avses i 49 d § 3 mom. får begäras hos social- och hälsovårdsministeriet på det sätt som anges i förvaltningslagen. Ändring i ett beslut som har meddelats med anledning av begäran om omprövning får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen. Ändring i förvaltningsdomstolens beslut får sökas genom be-

svär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Denna lag träder i kraft den 20 .

En utomstående sakkunnig som har tillräcklig sakkunskap och kompetens och som i enlighet med den 49 § som gällde vid lagens ikraftträdande har visat den kommunala hälsoskyddsmyndigheten att de undersökningsmetoder som han eller hon använder är tillförlitliga får arbeta som utomstående sakkunnig för hälsoskyddsmyndigheten i 24 månader efter ikraftträdandet.

Personcertifieringar som uppfyller kraven enligt denna lag och som har godkänts före lagens ikraftträdande är giltiga den tid som anges i de beslut som meddelats om certifieringarna.

Helsingfors den 28 maj 2014

Statsminister

JYRKI KATAINEN

Social- och hälsovårdsminister *Paula Risikko*

Lag

om ändring av hälsoskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i hälsoskyddslagen (763/1994) 27, 45, 46 och 49 § samt 50 § 4 mom.,
av dem 49 § sådan den lyder i lag 24/2006 och 50 § 4 mom. sådant det lyder i lag 129/2009,
samt

fogas till lagen nya 49 c och 49 d § och 56 § sådan den lyder i lagarna 777/1996, 1223/2002,
89/2000 och 285/2006, i denna ett nytt 4 mom. i stället för det 4 mom. som upphävts genom
lag 89/2000 och till lagen ett nytt 5 mom. i stället för det 5 mom. som upphävts genom lag
1223/2002, som följer:

Gällande lydelse

27 §

Sanitär olägenhet i bostad och annat vistelseutrymme

Om det i en bostad eller något annat vistelseutrymme förekommer buller, vibrationer, lukt, ljus, mikrober, damm, rök, för mycket värme eller kyla *eller* fukt, strålning eller annat därmed jämförbart i den omfattning att detta kan medföra sanitär olägenhet för den som vistas i bostaden eller utrymmet, *kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ålägga den vars förfarande eller åtgärd orsakar ett sådant missförhållande att vidta åtgärder för att avhjälpa eller begränsa den sanitära olägenheten.*

Om olägenheten beror på bristfällighet i bostaden eller något annat utrymme och det inte är möjligt att avhjälpa olägenheten, eller om bostadens eller vistelseutrymmets ägare eller innehavare när ifrågavarande ägare eller innehavare är ansvarig för reparationen av bristfälligheten eller olägenheten, inte har vidtagit den åtgärd som hälsoskyddsmyndigheten har föreskrivit, kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten förbjuda eller begränsa nyttjandet av bostaden eller vistelseutrymmet för sitt ändamål.

Föreslagen lydelse

27 §

Sanitär olägenhet i bostad och annat vistelseutrymme

Om det i en bostad eller något annat vistelseutrymme förekommer buller, vibrationer, lukt, ljus, mikrober, damm, rök, för mycket värme eller kyla, fukt, strålning eller annat därmed jämförbart i den omfattning att detta kan medföra sanitär olägenhet för den som vistas i bostaden eller utrymmet *ska åtgärder för att utreda, avhjälpa eller begränsa olägenheten och de faktorer som föranlett den vidtas utan dröjsmål, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag.*

Om olägenheten orsakas av konstruktionerna eller isoleringen i den byggnad där bostadslägenheten eller vistelseutrymmet finns eller av grundläggande system som byggnadens ägare är ansvarig för, ska byggnadens ägare svara för att olägenheten avhjälps. Om den sanitära olägenheten dock beror på sådan användning av bostaden eller vistelseutrymmet som inte är sedvanligt bruk, ansvarar bostadens eller vistelseutrymmets innehavare för avhjälpan av den sanitära olägenheten. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan förelägga den som är ansvarig för olägenheten att utan dröjsmål vidta de åtgärder som behövs för att utreda, av-

hjälpa eller begränsa den sanitära olägenheten och de faktorer som har föranlett den.

Om den sanitära olägenheten är uppenbar, olägenheten inte går att rätta till eller om hälsoskyddsmyndighetens föreläggande att olägenheten ska avhjälpas inte har iakttagits, kan hälsoskyddsmyndigheten förbjuda eller begränsa användningen av bostaden eller vistelseutrymmet.

De förelägganden som avses i denna paragraf ska basera sig på en inspektion utförd av hälsoskyddsmyndigheten och på tillräckliga och tillförlitliga mätningar, prover, undersökningar, utredningar eller observationer. För utredning av en sanitär olägenhet kan det dessutom meddelas ett föreläggande om att en konstruktions skick ska undersökas.

45 §

Inspektionsrätt

Hälsoskyddsmyndigheten har för fullgörande av de uppgifter som denna lag stadgar rätt att utföra eller låta utföra inspektioner och undersökningar i samband med dem.

Den som utför inspektion eller undersökning har rätt att därvid

1) få tillträde till ett område eller en byggnad där det idkas verksamhet som är av betydelse för hälsoskyddet eller där hälsoskyddsmyndigheten av grundad anledning misstänker att det förekommer eller uppkommer sanitära olägenheter,

2) få behövlig tillgänglig information om byggnader, anordningar, tillverkningsmetoder, verksamhetens art och om resultaten av mätningar och undersökningar gjorda för att uppskatta sanitära omständigheter *samt*

3) utföra mätningar och ta representativa prover för undersökning.

45 §

Inspektionsrätt

Hälsoskyddsmyndigheten har för fullgörande av de uppgifter som anges i denna lag rätt att utföra inspektioner och låta utföra undersökningar som har samband med dem.

Den som utför inspektion eller undersökning har rätt att för utförande av sitt uppdrag

1) få tillträde till ett område eller en byggnad där det idkas verksamhet som är av betydelse för hälsoskyddet eller där hälsoskyddsmyndigheten av grundad anledning misstänker att det förekommer eller uppkommer sanitära olägenheter,

2) få behövlig tillgänglig information om byggnader, anordningar, tillverkningsmetoder, verksamhetens art och om resultaten av mätningar och undersökningar som gjorts för att bedöma sanitära omständigheter,

3) utföra behövliga mätningar, *ta behövliga fotografier och göra eventuella övriga upptagningar* och ta representativa prover för undersökning.

Resultat av sådana mätningar och undersökningar som inverkar väsentligt på ärendet samt fotografier eller andra upptagningar ska fogas till inspektionsberättelsen. Kopior av resultat av mätningar och undersökningar, fotografier eller andra upptagningar eller behövliga och tillräckliga rapporter om dessa ska delges på motsvarande sätt som inspektionsberättelsen. På inspektioner tilläm-

pas i övrigt bestämmelserna i 39 § i förvaltningslagen (434/2003). På upptagningar tillämpas 24 och 32 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) samt personuppgiftslagen (523/1999).

46 §

Bostadsinspektion

En privat bostad får av annan anledning än på invånarens eller ägarens eget initiativ inspekteras endast om en myndighet har grundad anledning att misstänka att bostaden medför sanitär olägenhet för invånaren eller en granne till bostaden. En inspektion får utföras mot invånarens vilja endast om en myndighet har grundad anledning att misstänka att bostaden medför allvarlig sanitär olägenhet för invånaren eller en granne till bostaden. I så fall förutsätter detta ett skriftligt förordnande av den kommunala hälso- och skyddsmyndigheten.

46 §

Bostadsinspektion

En inspektion eller någon annan tillsynsåtgärd som har samband med den får i utrymmen som används för boende av permanent natur utföras av någon annan orsak än ett initiativ av den som innehar eller äger utrymmet, endast om åtgärden är nödvändig för att utreda om innehavaren, någon annan som vistas i utrymmet eller en granne orsakas sanitär olägenhet.

Inspektion av ett utrymme som används för boende av permanent natur får utföras mot den boendes vilja endast om en myndighet har grundad anledning att misstänka en allvarlig sanitär olägenhet som kräver omedelbara åtgärder. I ett sådant fall kräver inspektionen eller en åtgärd som har samband med den ett skriftligt förordnande som meddelats av den kommunala hälso- och skyddsmyndigheten.

Dessutom får en i 1 mom. avsedd inspektion eller annan tillsynsåtgärd utföras när ett förfarande som är straffbart enligt denna lag ska utredas.

49 §

Utomstående sakkunniga

Utomstående sakkunniga som utför undersökningar och utredningar för myndighetstillsynen enligt denna lag skall ha den sakkunskap och behörighet som behövs. Utomstående sakkunniga skall för den kommunala hälso- och skyddsmyndigheten påvisa tillförlitligheten hos de undersökningsmetoder som används. På utomstående sakkunniga tillämpas bestämmelserna om tjänstemannajäv i förvaltningslagen (434/2003).

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet kan vid behov utfärdas närmare bestämmelser om den behörighet som krävs av de utomstående sakkunniga som för

49 §

Anlitande av utomstående sakkunniga vid hälso- och skyddstillsynen

En utomstående sakkunnig som utför undersökningar och utredningar av en bostad eller ett annat vistelseutrymme för myndighetstillsynen enligt denna lag ska ha den kompetens som behövs för att utreda de kemiska, fysikaliska och biologiska faktorer som orsakar sanitär olägenhet. Mätningar, undersökningar och utredningar ska utföras och prov tas på ett tillförlitligt sätt och med ändamålsenliga metoder.

Om det för myndighetstillsynen krävs en utomstående sakkunnig för att utföra sådana mätningar undersökningar och utredningar

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

myndighetstillsynen utför undersökningar och utredningar.

eller ta sådana prov som det kompetens om avses i 49 d § 1 mom. inte är lämpligt eller ändamålsenligt för, ska för uppgiften anlitas en person som i övrigt är kompetent. Om en ovannämnd utomstående sakkunnig som assistent anlitar en person som inte har påvisat sin kompetens på det sätt som anges i 49 d § 1 mom., svarar den utomstående sakkunnige för att undersökningarna och utredningarna har utförts på ett sakkunnigt och kompetent sätt.

På en utomstående sakkunnig tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när han eller hon utför undersökningar och utredningar enligt denna lag. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

49 c §

Krav på personcertifierare

Social- och hälsovårdsministeriet ska för viss tid eller tills vidare utse en aktör som certifierar personer som utomstående sakkunniga efter att de har påvisat sin kompetens på det sätt som föreskrivs i 49 d § 1 mom.

Aktören ska ha

a) tillräcklig och sakkunnig personal för att genomföra certifieringen,

b) andra förutsättningar för att i praktiken kunna ordna certifieringsverksamhet,

c) en i fråga om verksamhet och ekonomi oberoende ställning i förhållande till dem som ska certifieras.

Ansökan om att bli utsedd till personcertifierare görs hos social- och hälsovårdsministeriet. Ansökan ska innehålla en utredning över att de krav som anges i 2 mom. är uppfyllda. I beslutet om att utse en aktör till personcertifierare fastställer social- och hälsovårdsministeriet arrangemangen i anslutning till certifieringen och ställer vid behov upp närmare villkor för verksamheten.

Det beslut som avses i 1 mom. kan återkallas, om förutsättningarna för godkännande upphör eller om det upptäcks väsentliga brister i certifieringen och aktören inte inom utsatt tid har rättat till sin verksamhet trots uppmaning från social- och hälsovårdsmini-

steriet.

49 d §

Certifiering av en person som utomstående sakkunnig

En person som avses i 49 § 1 mom. ska visa sin kompetens genom att med godkänt resultat genomgå den utbildning och det kompetentest som social- och hälsovårdsministeriet kräver eller genom att skaffa godkännande för motsvarande kompetens som har inhämtats tidigare genom utbildning eller arbetserfarenhet. Närmare bestämmelser om innehållet i och omfattningen av den utbildning som ska genomgå för att visa kompetensen samt om den arbetserfarenhet eller den övriga kompetens som krävs utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

En aktör som avses i 49 c § ska förvalta ett offentligt datasystem med anteckning om en persons kompetens enligt 2 mom. för den tid som certifieringen är i kraft. Denna anteckning bestyrker att personen är certifierad som utomstående sakkunnig. Som ett bevis på certifieringen ska personen ges ett intyg. Social- och hälsovårdsministeriet fastställer ett formulär för intyget. Certifieringen är i kraft 5 år.

En anteckning enligt 2 mom. kan utplånas i datasystemet, om personen inte längre uppfyller kompetenskraven eller upprepade gånger underlåter att iaktta det oberoende som krävs i uppgifterna eller saklig rapportering eller adekvata mät- och undersökningsmetoder. Innan anteckningen utplånas i datasystemet ska personen ges tillfälle att avhjälpa en brist i sin kompetens, om inte bristen är så väsentlig att det inte är möjligt att avhjälpa den inom en skäligen tid.

En utomstående sakkunnig ska upprätthålla sin yrkeskunskap genom bedömningar av de sanitära förhållandena i bostäder eller andra vistelseutrymmen, genom utbildning eller på ett sätt som är jämförbart med dessa, för att certifieringen ska kunna förnyas. Den sakkunnige ska visa upp en utredning över upprätthållandet av yrkeskunskapen när han eller hon ansöker om förnyande av certifieringen hos en aktör som avses i 49 c §.

50 §

Avgifter

 Kommunen har dessutom rätt att enligt en av kommunen godkänd taxa ta ut en avgift

1) hos fastighetsägaren för mätningar, provtagning, undersökningar och utredningar i en bostad eller andra vistelseutrymmen som hänförs till utredning av sanitära olägenheter enligt 26 §, *samt*

2) hos en brunnsägare för undersökningar av hushållsvattnet, om det inte är fråga om ett i 16 § 4 mom. avsett verk som levererar hushållsvatten.

56 §

Ändringssökande

50 §

Avgifter

 Kommunen har dessutom rätt att enligt en av kommunen godkänd taxa ta ut en avgift

1) hos fastighetens ägare eller innehavare eller någon annan som är ansvarig för en sanitär olägenhet med stöd av 27 § för en inspektion, mätning, provtagning, undersökning eller utredning som har utförts i en bostad eller ett annat vistelseutrymme och som hör samman med utredning av de sanitära olägenheter som avses i 26 § eller med säkerställande av att en olägenhet avhjälps; myndighetens första inspektion för att utreda en misstanke om sanitär olägenhet och bestämmandet av behovet av fortsatta undersökningar i anslutning till inspektionen är dock avgiftsfri,

2) hos en brunnsägare för undersökningar av hushållsvattnet, om det inte är fråga om ett i 16 § 4 mom. avsett verk som levererar hushållsvatten.

56 §

Ändringssökande

 Ändring i ett beslut av social- och hälsovårdsministeriet enligt 3 och 4 mom. i 49 c § får sökas genom besvär på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Omprövning av ett beslut som avses i 49 d § 3 mom. får begäras hos social- och hälsovårdsministeriet på det sätt som anges i förvaltningslagen. Ändring i ett beslut som har meddelats med anledning av begäran om omprövning får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen. Ändring i förvaltningsdomstolens beslut får sökas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Denna lag träder i kraft den 20 .
En utomstående sakkunnig som har tillräcklig sakkunskap och kompetens och som i enlighet med den 49 § som gällde vid lagens ikraftträdande har visat den kommunala hälsoskyddsmyndigheten att de undersökningsmetoder som han eller hon använder är tillförlitliga får arbeta som utomstående sakkunnig för hälsoskyddsmyndigheten i 24 månader efter ikraftträdandet.

Personcertifieringar som uppfyller kraven enligt denna lag och som har godkänts före lagens ikraftträdande är giltiga den tid som anges i de beslut som meddelats om certifieringarna.
